EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 3.12.2025
COM(2025) 735 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o delovanju evropskega trga ogljika v letu 2024

{SWD(2025) 388 final}

Kazalo

1. Uvod ... 3
2. Stanje na področju EU ETS ... 4
2.1. Področje uporabe ... 4
2.2. ETS2 – novi sistem za trgovanje z emisijami za stavbni sektor, sektor cestnega prometa in dodatne sektorje ... 5
2.3. Socialni sklad za podnebje ... 6
2.3.1. Socialni načrti za podnebje ... 6
3. Zgornja meja emisij ... 7
4. Prodaja pravic na dražbi ... 11
4.1. Prodaja na dražbah in ukinitev pravic zaradi razširitve področja uporabe EU ETS na pomorski promet ... 12
4.2. Prilagodljivost na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj ... 13
4.3. Prostovoljna ukinitev pravic ... 13
5. Brezplačna dodelitev pravic ... 14
5.1. Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah ... 16
6. Trg ogljika EU ... 18
6.1. Uravnoteženje ponudbe in povpraševanja ... 18
6.2. Nadzor trga ... 19
7. Trendi emisij ... 21
7.1. Emisije zaradi zgorevanja fosilnih goriv v napravah ... 23
8. Prihodki iz EU ETS ... 24
8.1. Pomoč za posredne stroške ... 28
8.2. Sklad za inovacije EU ETS ... 30
8.3. Sklad za modernizacijo ... 32
8.4. Sklad za razogljičenje v okviru ETS za Grčijo ... 33
9. Letalstvo ... 34
10. Pomorski promet ... 38
11. Okvir za izvajanje EU ETS ... 39
11.1. Spremljanje emisij in poročanje o njih ... 39
11.1.1. Spremljanje emisij, ki nastanejo pri sežiganju komunalnih odpadkov, in poročanje o njih 40
11.1.2. Spremljanje vplivov letalstva, nepovezanih s CO_2, in poročanje o njih ... 40
11.2. Preverjanje in akreditacija ... 41
11.3. Smernice ... 42
11.4. Pristojni nacionalni organi ... 42
11.5. Skladnost z EU ETS ... 43
11.6. Okvir za izvajanje za pomorski promet ... 45

11.6.1. Spremljanje emisij in poročanje o njih 45
11.6.2. Preverjanje in akreditacija 46
11.6.3. Upravni organi 46
11.6.4. Skladnost z EU ETS za pomorski promet 46
11.6.5. Izvajanje sistema ETS2 47
12. EU ETS v okviru podnebnega in energetskega upravljanja EU 47
13. Povezava med EU ETS in švicarskim ETS 48
14. Povzetek 52

1. Uvod

Sistem Evropske unije za trgovanje z emisijami (EU ETS) je temelj podnebne politike EU, namenjen pa je stroškovno učinkovitemu zmanjšanju emisij. V skladu z načelom „onesnaževalec plača“ določa zgornjo mejo in ceno za emisije iz energetskega in industrijskega sektoja ter sektorja pomorskega prometa ter dela letalskega sektorja v Evropi. Emisije, zajete v EU ETS, predstavljajo približno 40 % vseh emisij EU.

Zgornja meja zagotavlja, da se emisije sčasoma zmanjšajo, cena ogljika, ki jo določi trg, pa pomeni spodbudo za podjetja, da uvedejo rešitve in naložbe za zmanjšanje emisij – na področjih, kjer je to stroškovno najugodneje, in na tehnološko nevtralen način. Cena ogljika določa tudi prihodke, ki jih ustvarja EU ETS.

EU ETS je od začetka delovanja leta 2005 prispeval k 50-odstotnemu[1] zmanjšanju emisij iz proizvodnje električne energije in toplote ter industrijske proizvodnje in je na dobri poti, da doseže svoj cilj za leto 2030, tj. 62-odstotno zmanjšanje (v primerjavi z letom 2005). Doslej je sistem ustvaril približno 248 milijard EUR prihodkov z dražb, ki so bili večinoma razdeljeni v nacionalne proračune, da bi se uporabili pri podnebnih ukrepih in energetskem prehodu.

To poročilo vsebuje pregled delovanja EU ETS v letu 2024, pri čemer je upoštevan tudi zadevni razvoj dogodkov v prvi polovici leta 2025. V njem je na voljo posodobljen pregled ključnih vidikov okvira sistema s poudarkom na razvoju dogodkov skozi leto.

Najpomembneje je, da so v poročilu povzeti trendi emisij in prihodkov z dražb v okviru sistema EU ETS. Leta 2024 so se emisije iz elektrarn in industrijskih obratov v okviru EU ETS še naprej zmanjševale in so bile za 5,8 % manjše kot leta 2023. V letalstvu so se emisije znotraj Evrope v primerjavi z letom 2023 povečale za 15 %, kar je deloma posledica širitve geografskega področja uporabe (ponovna vključitev nenotranjih letov, ki vključujejo najbolj oddaljene regije). Hkrati so bile leta 2024 v sistem EU ETS prvič vključene emisije iz pomorskega prometa.

Skupni prihodki, ustvarjeni v okviru EU ETS v letu 2024, so znašali 38,8 milijarde EUR. Razporejeni so bili predvsem v proračune držav članic, pa tudi v sklad za inovacije in sklad za modernizacijo ter proračun mehanizma za okrevanje in odpornost za načrt REPowerEU[2]. V poročilu je opisano, kako so države članice v letu 2024 uporabile svoje prihodke iz ETS, povzet pa je tudi razvoj dogodkov v skladu za inovacije in skladu za modernizacijo.

V poročilu so predstavljeni prilagoditve zgornje meje EU ETS, ki bodo začele veljati leta 2026 zaradi načrtovane določitve nove zgornje meje, razširitev področja uporabe, da se zajamejo emisije več toplogrednih plinov (TGP) v pomorskem prometu, ter posodobljen seznam malih onesnaževalcev, izključenih iz sistema.

[1] Emisije iz ETS iz naprav v elektroenergetskem in industrijskem sektorju v letu 2024, pri čemer se ne upoštevajo naprave v Združenem kraljestvu, razen elektroenergetskega sektorja v Severni Irski, v primerjavi s prilagojeno vrednostjo emisij ETS iz leta 2005 ob upoštevanju enakega obsega. Na podlagi podatkov pregledovalnika podatkov ETS Evropske agencije za okolje, pridobljenih 31. avgusta 2025.

[2] Več informacij je na voljo na spletišču Komisije na straneh Mehanizem za okrevanje in odpornost in Načrt REPowerEU – cenovno dostopna, zanesljiva in trajnostna energija za Evropo.

Poročilo je sprejeto v skladu s členom 10(5) in členom 21(2) direktive o EU ETS (Direktiva 2003/87/ES)[3]. Temelji predvsem na podatkih iz registra Unije in nacionalnih poročil. Poročilu je priložen delovni dokument služb Komisije (tehnične informacije). Poročilo je bilo pripravljeno pred zasedanjem Sveta Evropske unije (za okolje) 4. in 5. novembra 2025.

2. Stanje na področju EU ETS

2.1. Področje uporabe

EU ETS se uporablja v vseh 27 državah članicah EU ter na Islandiji, v Lihtenštajnu in na Norveškem, vključuje pa tudi elektrarne v Severni Irski[4]. Od januarja 2020 je povezan s švicarskim sistemom za trgovanje z emisijami (v nadaljnjem besedilu: švicarski ETS).

Sektorsko področje uporabe sistema EU ETS od leta 2024 zajema emisije toplogrednih plinov več kot 12 000 subjektov iz:

- elektrarn in obratov za proizvodnjo toplote ter proizvodnih naprav v Evropi,
- operaterjev zrakoplovov, ki letijo med letališči Evropskega gospodarskega prostora (EGP) ter iz EGP v Švico in Združeno kraljestvo,
- pomorskega prometa, ki poteka med dvema pristaniščema EGP in kadar so ladje v pristaniščih EGP, ter polovico emisij pri plovbah v pristanišča EGP ali iz njih, ki se začnejo ali končajo zunaj EGP.

Poleg emisij CO_2 sistem EU ETS zajema tudi emisije drugih toplogrednih plinov iz elektrarn in obratov za proizvodnjo toplote ter proizvodnih naprav. Med temi so:

- N_2O (dušikov oksid) iz proizvodnje dušikove, adipinske in glioksilne kisline ter glioksala,
- PFC (perfluorirani ogljikovodiki) iz proizvodnje primarnega aluminija.

Emisije CH_4 (metana) in N_2O (dušikovega oksida) iz dejavnosti pomorskega prometa bodo zajete od januarja 2026.

Leta 2024 je 23 držav poročalo o dovoljenjih za opravljanje dejavnosti ETS, pri katerih se sproščajo emisije, ki niso emisije CO_2. Štiri države so navedle, da so v dovoljenja za naprave vključile dejavnosti zajemanja in shranjevanja ogljika[5].

Od leta 2024 naprave za sežiganje komunalnih odpadkov spremljajo in sporočajo svoje emisije v okviru EU ETS. Vendar za te emisije ni treba predati pravic. Za emisije, ki nastanejo pri obdelavi odpadkov, veljajo nacionalni cilji za zmanjšanje v skladu z Uredbo (EU) 2018/842 o porazdelitvi prizadevanj[6].

[3] Direktiva 2003/87/ES z dne 13. oktobra 2003, UL L 275, 25.10.2003, str. 32.

[4] V skladu s Protokolom o Irski/Severni Irski k Sporazumu o izstopu Združenega kraljestva iz EU.

[5] Te države so bile Italija, Nizozemska, Norveška in Švedska.

[6] Uredba (EU) 2018/842 z dne 30. maja 2018 (UL L 156, 19.6.2018).

Informacije o napravah, operaterjih zrakoplovov in ladjarskih družbah ter o toplogrednih plinih, sporočenih v okviru sistema EU ETS (iz leta 2024), so na voljo v oddelku 1 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

2.2. ETS2 – novi sistem za trgovanje z emisijami za stavbni sektor, sektor cestnega prometa in dodatne sektorje

V okviru revizije direktive o EU ETS iz leta 2023 je bil zasnovan novi sistem (ETS2), da bi zajel emisije CO_2 iz zgorevanja goriva v stavbnem sektorju, sektorju cestnega prometa in dodatnih sektorjih (večinoma mala industrija, ki ni zajeta v obstoječem EU ETS).

ETS2 je ločen od obstoječega sistema EU ETS. Čeprav gre pri obeh za sistem „trgovanja s pokrovom“, ETS2 vključuje emisije višje v verigi. To pomeni, da morajo dobavitelji goriva (regulirani subjekti) spremljati emisije, ki ustrezajo zgorevanju goriv, ki jih sprostijo v porabo v sektorjih, ki spadajo na področje uporabe ETS2, in o njih poročati ter kupiti in predati pravice, ki ustrezajo tem emisijam. Regulirani subjekti, ki spadajo v ETS2, morajo od januarja 2025 imeti dovoljenje za emisije toplogrednih plinov ter odobren načrt za spremljanje svojih letnih emisij in poročanje o njih.

Letno poročanje o preverjenih emisijah bo obvezno za emisije, sproščene od leta 2025, poročila pa bo treba predložiti do 30. aprila naslednjega leta, zato bo treba o emisijah za leto 2025 poročati leta 2026. Regulirani subjekti bodo morali do 31. maja v letu poročanja predati število pravic, ki ustreza njihovim emisijam. Ta obveznost se lahko odloži za eno leto v primeru izjemno visokih cen plina ali nafte v prvi polovici leta 2026. Glej poglavje 11 za izvedbeni okvir ETS2 in spremne dokumente.

Komisija je decembra 2024 objavila skupno količino pravic za ETS2 v letu 2027 na ravni EU. Ta zgornja meja je določena na 1 036 288 784 pravic za leto 2027 za EU27 in tri države Efte v EGP. Zgornja meja ETS2 za leto 2027 je bila izračunana na podlagi povprečnih emisij CO_2 iz zgorevanja goriva v dejavnostih ETS2 v obdobju 2016–2018. V skladu z direktivo o EU ETS se to povprečje do leta 2027 zmanjša, kot sledi: (i) do leta 2024 v skladu z linearno krivuljo zmanjševanja, skladno s krivuljo za vse emisije, ki spadajo na področje uporabe uredbe o porazdelitvi prizadevanj, in (ii) za obdobje 2025–2027 v skladu z letnim linearnim faktorjem zmanjšanja v višini 5,1 %.

Zgornja meja ETS2, ki se bo uporabljala od leta 2028, bo določena do junija 2027 na podlagi povprečnih emisij CO_2, o katerih bodo regulirani subjekti ETS2 poročali za leta od 2024 do 2026. Države članice se lahko odločijo, da v ETS2 enostransko vključijo emisije CO_2 iz dejavnosti, ki niso vključene v področje uporabe direktive o EU ETS, ob predhodni odobritvi Evropske komisije. Komisija je doslej odobrila vključitev dodatnih dejavnosti s strani Avstrije, Finske, Nizozemske in Švedske. Zgornja meja ETS2 za leto 2027 bo spremenjena, da se bodo upoštevale dodatne emisije iz nacionalnih vključitev.

Sistem ETS2 dopolnjuje nacionalne cilje zmanjšanja emisij iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj (v nadaljnjem besedilu: UPP). Države članice morajo izvajati dopolnilne politike v sektorjih ETS2, da bi dosegle svoje cilje, pa tudi da bi ohranile nadzor nad cenami v okviru ETS2. Komisija je septembra 2025 objavila pregled učinkovitih politik in ukrepov, ki lahko prispevajo k zmanjšanju emisij v sektorju cestnega prometa in stavbnem sektorju[7].

[7] Nova študija zagotavlja nabor orodij za zgodnje razogljičenje v sektorjih ETS2, GD za podnebno politiko, 9. september 2025.

2.3. Socialni sklad za podnebje

Socialni sklad za podnebje je bil ustanovljen skupaj s sistemom ETS2, da bi državam članicam zagotovil sredstva za obravnavo socialnih posledic, ki izhajajo iz vključitve stavbnega sektorja in sektorja cestnega prometa v novi sistem, ter za podporo najranljivejšim skupinam, zlasti energetsko in mobilnostno revnim gospodinjstvom.

V okviru sklada bodo v obdobju 2026–2032 zagotovljena sredstva v višini 65 milijard EUR (v tekočih cenah), ki se bodo financirala iz zunanjih namenskih prejemkov, ustvarjenih predvsem s prodajo pravic ETS2 na dražbi in s prodajo 50 milijonov pravic iz obstoječega EU ETS na dražbi (z začetkom že leta 2025). Dodeljena finančna sredstva iz sklada za posamezno državo članico so bila določena na podlagi emisij, profila prebivalstva ter kazalnikov energetske in prometne revščine in relativne blaginje. Države članice bi morale Komisiji do 30. junija 2025 v odobritev predložiti nacionalne socialne načrte za podnebje, v katerih so predstavile, kako nameravajo porabiti svoja sredstva iz Socialnega sklada za podnebje. Vključno z obveznim najmanj 25-odstotnim prispevkom držav članic k njihovim načrtom bo Socialni sklad za podnebje mobiliziral vsaj 86,7 milijarde EUR.

2.3.1. Socialni načrti za podnebje

Socialni načrti za podnebje bi morali vključevati analizo verjetnih učinkov ETS2 na ranljive skupine ter strukturne ukrepe in naložbe za ublažitev teh učinkov, usmerjene na opredeljene ranljive skupine. Ukrepi in naložbe bi lahko zajemali izboljšanje energijske učinkovitosti in prenovo stavb, razvoj čistega ogrevanja in hlajenja ter vključevanje energije iz obnovljivih virov, pa tudi uvajanje rešitev za brezemisijsko in v ustrezno utemeljenih primerih nizkoemisijsko mobilnost, vključno z javnim prevozom.

Vsi ukrepi in naložbe morajo spoštovati načelo, da se ne škoduje bistveno, glede na šest okoljskih ciljev, določenih v uredbi o taksonomiji (Uredba (EU) 2020/852). Države članice imajo tudi možnost, da omejeni del svojih dodeljenih sredstev iz Socialnega sklada za podnebje porabijo za začasno neposredno dohodkovno podporo. Poleg tega morajo zagotoviti skladnost politik s svojimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti (NEPN), socialni načrti za podnebje pa lahko vključujejo spremljevalne ukrepe za okrepitev skladnosti in spodbujanje čistih alternativ.

Komisija je že leta 2023 ustanovila namensko strokovno skupino s predstavniki držav članic za razpravo o najboljših praksah in izmenjavo najboljših praks, ki se redno sestaja. Objavila je tudi več tematskih obvestil in smernic. Junija 2024 sta bili objavljeni dve obvestili o najboljši praksi za stroškovno učinkovite ukrepe in naložbe ter o ustreznih javnih posvetovanjih. Marca 2025 sta bila objavljena dva dokumenta s smernicami o pripravi socialnih načrtov za podnebje in o uporabi načela, da se ne škoduje bistveno. Zadnje smernice o spremljanju in izvajanju so bile objavljene oktobra 2025[8]. Poleg tega je Komisija vzpostavila platformo, prek katere lahko države članice predložijo vprašanja, ki se pojavijo sproti.

Komisija je zagotovila neposredno podporo desetim državam članicam pri pripravi njihovih socialnih načrtov za podnebje v okviru Instrumenta za tehnično podporo. V tej podpori so bili zajeti začetna ocena učinkov ETS2 in ranljivih skupin, vključevanje deležnikov, pa tudi oblikovanje ožjega izbora ustreznih ukrepov in naložb ter njihova opredelitev.

[8] Smernice za izvajanje Socialnega sklada za podnebje, GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje, 9. oktober 2025.

Države članice so konec leta 2024 in v začetku leta 2025 začele obvezna posvetovanja z deležniki o svojih socialnih načrtih za podnebje. Posvetovanja se bodo nadaljevala, dokler načrti ne bodo uradno predloženi. Hkrati je komisar Hoekstra junija 2025 predsedoval prvemu dialogu o izvajanju ETS2 in Socialnega sklada za podnebje, na katerem se je zbrala raznolika skupina deležnikov iz sektorjev, kot so toplotne črpalke, avtomobilska industrija, prenova stavb, mikromobilnost, oskrba z gorivom in civilna družba.

Do sredine oktobra 2025 sta svoja načrta uradno predložili Komisiji v oceno dve državi članici (Latvija in Švedska). Komisija je pregledala tudi osnutke socialnih načrtov za podnebje približno 15 držav. Komisija v celotnem postopku (pred)predložitve in ocenjevanja tesno sodeluje z vsemi državami članicami ter jih močno spodbuja k hitremu izvajanju Socialnega sklada za podnebje in uvedbi podpore za ranljive skupine.

Komisija ima pet mesecev časa, da oceni načrte, ki so bili uradno predloženi. V dveh mesecih po prejemu lahko predloži pripombe ali od zadevne države članice zahteva dodatne informacije.

3. Zgornja meja emisij

Zgornja meja EU ETS je največja dovoljena absolutna količina emisij reguliranih subjektov v fazi trgovanja. Ustreza številu pravic, izdanih za navedeno obdobje, pri čemer ena pravica ustreza eni toni emisij CO_2e (ekvivalent ogljikovega dioksida). Zgornja meja se vsako leto zniža, da se zagotovi izpolnjevanje krovnega cilja EU glede zmanjšanja emisij. S tem se družbam v ETS zagotovi gotovost glede pričakovanega pomanjkanja v ponudbi pravic.

Zgornja meja je trenutno določena tako, da se emisije v okviru sistema EU ETS do leta 2030 zmanjšajo za 62 % v primerjavi z letom 2005. V letih od 2024 do 2027 se zgornja meja letno zniža za 4,3 % referenčnih emisij iz členov 3c in 9 direktive o EU ETS[9]. Od leta 2028 bo letna stopnja zniževanja znašala 4,4 %.

Za emisije, ki so vključene na področje uporabe EU ETS, iz proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje in pomorskega prometa (člen 9 direktive o EU ETS) ter letalstva (člen 3c direktive o EU ETS) se uporabljajo ločeni izračuni.

- Leta 2024 je bilo na področju proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje in pomorskega prometa[10] izdanih 1 386 051 745 pravic, na področju letalstva[11] pa 27 563 529 pravic.

- Leta 2025 je bilo na področju proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje in pomorskega prometa izdanih 1 298 127 514 pravic, na področju letalstva pa 26 233 302 pravici.

[9] V letih 2024 in 2025 je linearni faktor zmanjšanja za proizvodnjo električne energije in toplote, industrijsko proizvodnjo in pomorski promet znašal 87 924 231 pravic, za letalstvo pa 1 330 226 pravic.

[10] Za več podrobnosti glej Sklep Komisije (EU) 2023/1575 z dne 27. julija 2023 (UL L 192, 31.7.2023, str. 30).

[11] Za več podrobnosti glej Sklep Komisije (EU) 2024/1797 z dne 27. junija 2024 o spremembi Sklepa (EU) 2023/2440 (UL L, 2024/1797, 28.6.2024). ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/1797/oj.

V skladu s členom 9 direktive o EU ETS je treba zgornjo mejo za leto 2026 znižati za 27 milijonov pravic (v skladu s krovnim ciljem zmanjšanja emisij do leta 2030 za EU ETS).

Hkrati je treba zgornjo mejo zvišati, da se bo upoštevala razširitev področja uporabe sistema EU ETS na emisije N_2O in CH_4 iz pomorskega prometa.

Na podlagi emisij za zadnje leto, za katero so na voljo podatki[12], to zvišanje znaša 2 375 680 pravic. Te dodatne pravice bodo prodane na dražbi in se bodo prištele skladu za inovacije, ki ga v celoti zagotavlja EU ETS (glej poglavje 8.2).

Poleg tega je bil seznam obratov, ki so jih nekatere države članice izključile v skladu s členom 27 direktive o EU ETS, za obdobje 2026–2030 posodobljen, kar je privedlo do manjših prilagoditev zgornje meje in linearnega faktorja zmanjšanja od leta 2026.

Skupno bo leta 2026 na področju proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje in pomorskega prometa izdanih 1 185 420 090 pravic, na področju letalstva pa 24 903 076 pravic[13].

V preglednici 1 so prikazane skupne količine pravic, izdanih za različne sektorje v okviru zgornje meje EU ETS.

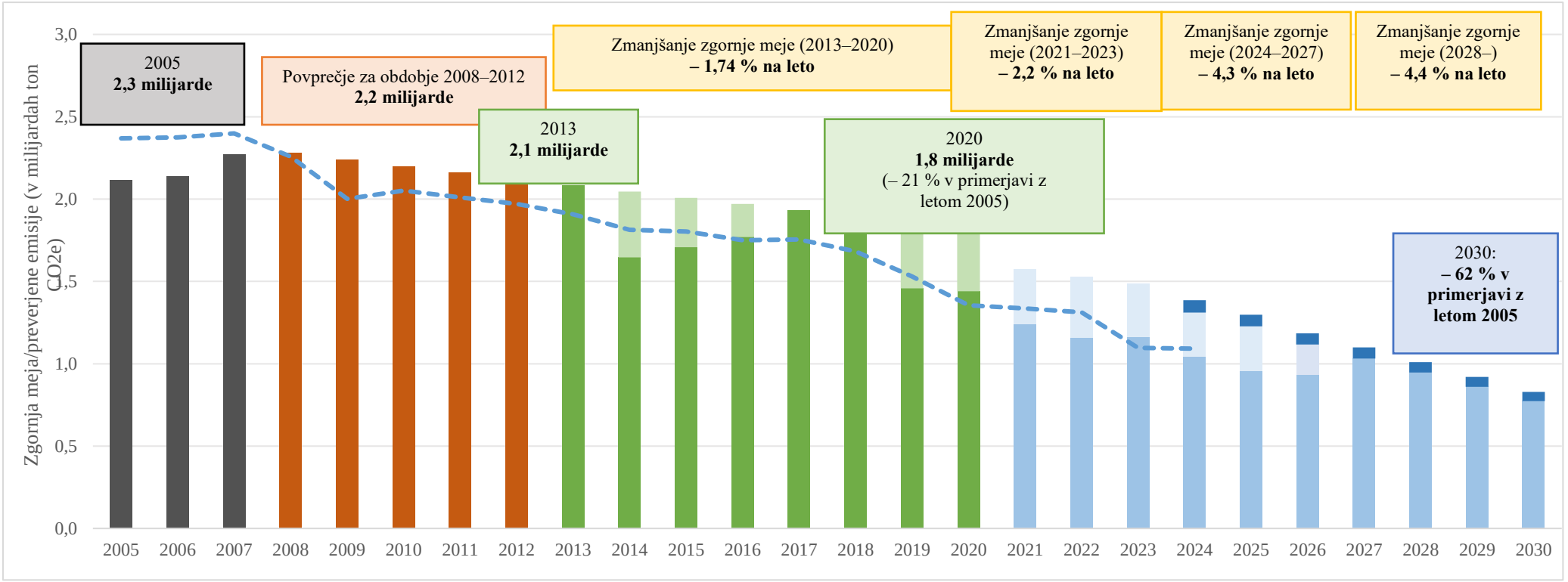
Preglednica 1. Zgornja meja EU ETS (v obdobju 2021–2026). Za (i) emisije iz proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje in od leta 2024 pomorskega prometa ter (ii) emisije iz letalstva, ki so vključene na področje uporabe EU ETS, se uporabljajo ločeni izračuni. Področje uporabe EU ETS za letalstvo od 1. januarja 2024 zajema emisije iz večine letov med EGP in devetimi najbolj oddaljenimi regijami EU ter odhodnih letov iz najbolj oddaljenih regij v Švico in Združeno kraljestvo (glej poglavje 9). V skupni količini pravic za letalstvo od leta 2024 se upošteva razširjeno področje uporabe EU ETS za letalstvo.

Leto	Skupna količina pravic za proizvodnjo električne energije in toplote, industrijsko proizvodnjo in pomorski promet	Skupna količina pravic za letalstvo
2021	1 571 583 007	28 306 545
2022	1 528 579 492	27 268 379
2023	1 485 575 977	26 341 779
2024	1 386 051 745	27 563 529
2025	1 298 127 514	26 233 302
2026	1 185 420 090	24 903 076

Na sliki 1so prikazane spremembe zgornje meje v vseh fazah EU ETS, vključno s prihodnjimi prilagoditvami.

[12] Podatki o emisijah, sporočeni v skladu z Uredbo (EU) 2015/757 za poročevalsko obdobje 2024 na dan 1. oktobra 2025.

[13] Za leto 2026 je linearni faktor zmanjšanja za proizvodnjo električne energije in toplote, industrijsko proizvodnjo in pomorski promet znašal 87 913 405 pravic, za letalstvo pa 1 330 226 pravic.

Slika 1. Zgornja meja emisij, določena v okviru EU ETS, v primerjavi s preverjenimi emisijami. Na sliki je upoštevana revizija direktive o EU ETS iz leta 2023, tj. določitev nove zgornje meje v letih 2024 in 2026, vključitev sektorja pomorskega prometa v EU ETS od leta 2024 ter linearni faktor zmanjšanja v višini 4,3 % v obdobju 2024–2027 in 4,4 % od leta 2028. ***Letalstvo ni vključeno.*** *Zaradi sprememb področja uporabe podatki za obdobje 2005–2007 niso neposredno primerljivi z najnovejšimi podatki. Od leta 2021 EU ETS ne vključuje več obratov v Združenem kraljestvu, temveč le proizvajalce električne energije v Severni Irski.* ***Od leta 2024 preverjene emisije na sliki vključujejo tudi pomorski sektor, zato emisije v letih 2024 in 2023 niso primerljive.*** *Legenda: stolpci (zgornja meja), stolpci v svetlem odtenku za obdobje 2014–2016 (pravice, prenesene z dražb), stolpci v svetlem odtenku od leta 2019 (pravice, vključene v rezervo za stabilnost trga), stolpci v temnem odtenku od leta 2024 (razširitev področja uporabe na pomorski promet), črtkana črta (preverjene emisije).*

4. Prodaja pravic na dražbi

Prodaja na dražbah je glavna metoda za razdeljevanje pravic v EU ETS in predstavlja do 57 % zgornje meje[14]. V uredbi o dražbah (Uredba (EU) 2023/2830)[15] so določena pravila za zagotavljanje, da dražbe potekajo na odprt, pregleden, usklajen in nediskriminatoren način. Navedena uredba ureja časovni načrt, upravljanje in druge vidike prodaje pravic do emisije na dražbah.

V letu 2024 so dražbe še naprej potekale prek sistema European Energy Exchange AG (v nadaljnjem besedilu: sistem EEX), ki se uporablja:

- kot skupni dražbeni sistem za 25 držav članic, ki sodelujejo v skupnem postopku za oddajo naročil,
- za Poljsko, ki se je odločila, da ne bo sodelovala v skupnem postopku za oddajo naročil, vendar ni imenovala svojega dražbenega sistema,
- za Islandijo, Lihtenštajn in Norveško od spremembe Sporazuma EGP iz leta 2019, v skladu s katero so lahko navedene države sodelovale pri sporazumu o skupni oddaji naročil za skupni dražbeni sistem,
- za Združeno kraljestvo, in sicer za prodajo pravic na dražbi za elektrarne v Severni Irski,
- sistem EEX se je kot samostojni dražbeni sistem uporabljal tudi za prodajo pravic na dražbi za Nemčijo.

Preglednica 2 vsebuje pregled letnih količin pravic, ki so bile prodane na dražbah prek sistema EEX od leta 2021.

Preglednica 2. Skupna količina pravic, prodanih na dražbah (2021–2024).

Leto	Splošne pravice	Pravice za letalstvo
2021	582 952 500	3 785 500
2022	482 389 000	3 698 000
2023	517 587 000	5 720 500
2024	592 801 500	6 688 500

V letu 2024 je bilo organiziranih skupno 221 dražb. Nobena dražba ni bila preklicana. Od januarja 2025 so pravice, izdane za letalski sektor, splošne pravice in niso več ločena kategorija pravic.

Od julija 2023 so količine pravic za prodajo na dražbi vključevale pravice, dodeljene v mehanizem za okrevanje in odpornost v skladu z uredbo REPowerEU (Uredba (EU) 2023/435)[16]. S prodajo pravic na

[14] V praksi je točni delež spremenljiv, saj je bila količina pravic, prodanih na dražbi, zmanjšana zaradi prispevka k rezervi za stabilnost trga, medtem ko se količina pravic, rezerviranih za brezplačno dodelitev, ni spremenila.

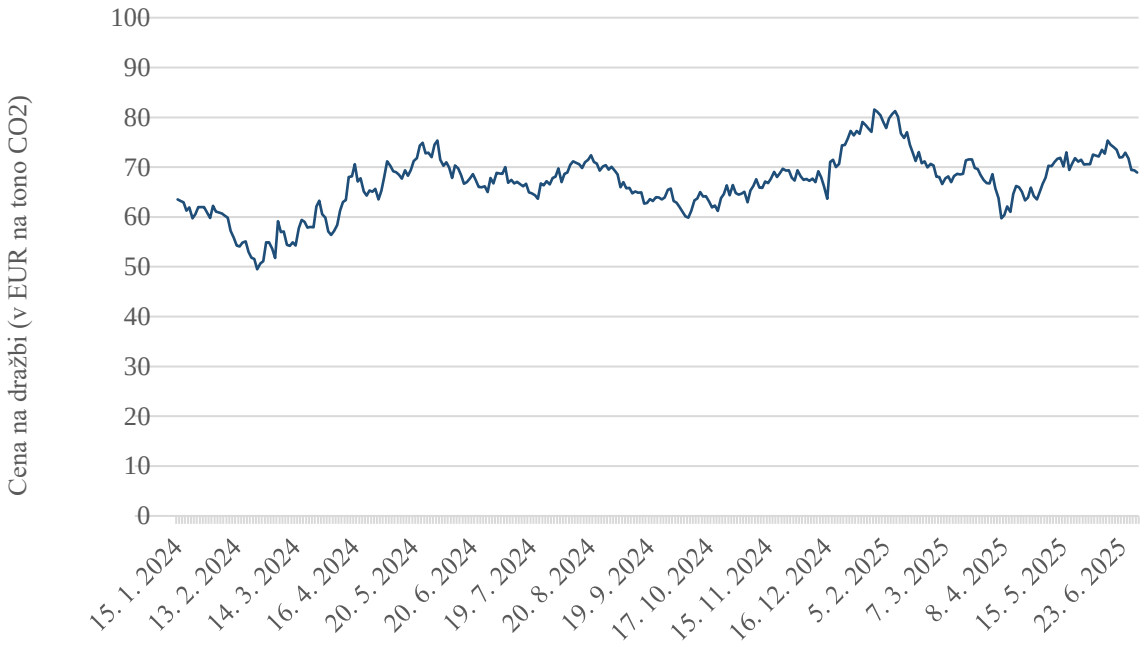
[15] Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2830 z dne 17. oktobra (UL L, 2023/2830, 20.12.2023). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2830/oj.

[16] Uredba (EU) 2023/435 z dne 27. februarja 2023 (UL L 63, 28.2.2023).

dražbi na podlagi uredbe REPowerEU se bodo do 31. avgusta 2026 za mehanizem za okrevanje in odpornost ustvarili prihodki v višini 20 milijard EUR. Države članice bodo ta dodatna sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost uporabile za izvajanje nadaljnjih reform in naložb za pospešitev prehoda na čisto energijo in povečanje energetske varnosti. Do 30. junija 2025 je bilo za mehanizem za okrevanje in odpornost in načrt REPowerEU zbranih 11,5 milijarde EUR, pri čemer je bilo na dražbi prodanih 164 710 000 pravic.

Slika 2 vsebuje pregled končnih cen na dražbah na trgu ogljika EU v letu 2024 in prvi polovici leta 2025. Leta 2024 je najvišja cena na dražbi znašala 75,35 EUR, dosežena pa je bila 3. junija. Najnižja cena, ki je znašala 49,50 EUR, je bila dosežena 23. februarja. Povprečna cena v letu 2024 je znašala 64,74 EUR, kar je manj kot leta 2023, ko je znašala 83,60 EUR. Cene na dražbah so se leta 2024 gibale v precej omejenem razponu, pri čemer se je 182 od 221 (82 %) vrednosti gibalo med 60 EUR in 75 EUR.

Dražbeni sistem redno objavlja podrobne izide posameznih dražb na svojem spletnem mestu[17]. Dodatne informacije o uspešnosti dražb, vključno z informacijami o udeležbi, deležih pokritosti in cenah, so na voljo v poročilih o dražbah držav, vključenih v ETS[18].

Slika 2. Končne cene na dražbah splošnih pravic (od 1. januarja 2024 do 30. junija 2025) [v EUR na tono CO_2].

4.1. Prodaja na dražbah in ukinitev pravic zaradi razširitve področja uporabe EU ETS na pomorski promet

Pomorski promet je vključen v EU ETS z začetnim obdobjem postopnega uvajanja za leti 2024 in 2025, ko morajo ladjarske družbe predati pravice le za del svojih emisij (40 % oziroma 70 %). V primerih, ko bo predanih manj pravic v primerjavi s preverjenimi emisijami iz pomorskega prometa v letih 2024 in

[17] Dražbe v okviru EU ETS, EEX.

[18] Poročila o dražbah, GD za podnebno politiko.

2025, bodo države članice ukinile število pravic, ki bo ustrezalo tej razliki. V skladu s členom 3gb in členom 12, točka (3-e), direktive o EU ETS se razlika ukine pri dražbah. Ukinitev za leto 2024 v skupni višini 54 243 768 pravic bo izvedena leta 2026 s spremembo koledarja dražb.

V členu 9 direktive o EU ETS je določeno, da se od januarja 2026 količina pravic poveča, da se upošteva pokritost emisij toplogrednih plinov iz pomorskega prometa, ki niso emisije CO_2. Pravice, pridobljene na podlagi tega povečanja, je treba leta 2026 prodati na dražbi in jih pripisati skladu za inovacije s spremembo koledarja dražb.

4.2. Prilagodljivost na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj

Z uredbo o porazdelitvi prizadevanj so določeni zavezujoči nacionalni cilji zmanjšanja emisij za države članice za obdobje 2021–2030. Ti cilji zajemajo sektorje zunaj obstoječega sistema EU EUTS za trgovanje z emisijami – domači promet (razen letalstva), stavbe, kmetijstvo, odpadke in malo industrijo.

Uredba vključuje enkratno določbo o prilagodljivosti, v skladu s katero lahko devet držav članic[19] zaradi izpolnjevanja svojega cilja skupaj ukine do največ 100 milijonov pravic iz EU ETS, ki se odštejejo od količin, ki jih imajo na voljo za prodajo na dražbi.

Od leta 2021 do 2024 je šest[20] od teh osmih držav članic uporabilo „prilagodljivost na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj“ in skupaj odštelo 28,8 milijona pravic od svojih količin pravic, ki so bile na voljo za prodajo na dražbi. V prihodnje bo Švedska začela uporabljati prilagodljivost na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj od leta 2025, Danska in Luksemburg pa bosta to prilagodljivost prenehala uporabljati od leta 2026.

4.3. Prostovoljna ukinitev pravic

V členu 12(4) direktive o EU ETS so države članice pozvane k ukinitvi pravic, če zaprejo zmogljivosti za proizvodnjo električne energije na svojem ozemlju zaradi dodatnih nacionalnih ukrepov. Tako lahko države članice preprečijo, da bi se posledično zmanjšanje emisij nadomestilo drugje v sistemu.

Zadevna država članica mora o nameravani ukinitvi obvestiti Komisijo. Ukinitev se izvede z zmanjšanjem skupne količine pravic, ki jih bo država članica prodala na dražbi, količina pa je omejena na največjo vsoto ustreznih preverjenih emisij v obdobju petih let pred zaprtjem. Postopek za ukinitev pravic je določen v členu 25 uredbe o dražbah.

Nemčija je decembra 2023 Komisijo uradno obvestila, da namerava ukiniti pravice, povezane z elektrarnama, ki ju je zaprla leta 2022 v okviru svoje politike za postopno opuščanje premoga[21]. Ukinitve so načrtovane med letoma 2025 in 2030. Število pravic, ki se ukinejo na podlagi uradnega obvestila, se lahko Komisiji sporoči letno.

[19] Teh devet držav članic so: Belgija, Danska, Irska, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Avstrija, Finska in Švedska. Določba o prilagodljivosti zadeva države članice, katerih cilji iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj znatno presegajo povprečje EU in njihov stroškovno učinkovit potencial za zmanjšanje emisij, ter države članice, ki leta 2013 industrijskim obratom niso brezplačno dodelile nobenih pravic iz EU ETS.

[20] Nizozemska in Švedska prilagodljivosti nista uporabili.

[21] Uradno obvestilo Nemčije o prostovoljni ukinitvi za elektrarni, zaprti v letu 2022, GD za podnebno politiko, 2. maj 2024.

V uradno obvestilo je bila vključena tudi metodologija za izračun števila pravic, ki se ukinejo, upošteva pa emisije iz nadomestne proizvodnje električne energije na trgu električne energije in delovanje rezerve za stabilnost trga.

Nemčija je aprila 2025 Komisiji sporočila število pravic, ki bodo ukinjene za leto 2023, za obdobje od 1. septembra do 31. decembra 2025[22]. Na podlagi sporočene metodologije bi bilo število pravic, ki se ukinejo, odvisno od kazalnika presežka rezerve za stabilnost trga v okviru EU ETS (skupno število pravic v obtoku) v letu 2024[23].

Komisija je skupno število pravic v obtoku za leto 2024 objavila 28. maja 2025 (glej poglavje 6.1). Znašalo je 1,15 milijarde pravic. Posledično je bilo iz količine pravic, ki jih je imela Nemčija na voljo za prodajo na dražbi, ukinjenih 514 000 pravic. To je že upoštevano v revidiranih koledarjih dražb za leto 2025, sprejetih 28. julija 2025.

5. Brezplačna dodelitev pravic

Brezplačna dodelitev je prehoden ukrep, ki je namenjen predvsem industrijskim sektorjem. Čeprav je prodaja na dražbah glavna metoda za razdeljevanje pravic v EU ETS, se precejšnja količina pravic napravam dodeli brezplačno, da se obravnava tveganje selitve virov CO_2[24].

Na posebnem seznamu sektorjev, izpostavljenih selitvi virov CO_2, so opredeljeni sektorji, za katere se šteje, da so izpostavljeni tveganju selitve virov CO_2, in ki so upravičeni do brezplačne dodelitve v višini 100 % ustreznih referenčnih ravni. Na seznamu je opredeljenih 63 sektorjev in delov sektorjev, v katerih nastane večina industrijskih emisij v okviru EU ETS. Manj izpostavljeni sektorji so deležni brezplačne dodelitve v višini največ 30 % referenčne vrednosti.

Pravice se brezplačno dodeljujejo na podlagi referenčnih vrednosti v zvezi z uspešnostjo, ki temeljijo na povprečni intenzivnosti emisij na enoto proizvoda 10 % najučinkovitejših naprav v vsakem sektorju. Ker je treba za vse emisije predati pravice, je treba pravice za emisije, ki presegajo te referenčne vrednosti, kupiti na trgu. Referenčne vrednosti se postopoma tudi znižujejo, da se okrepi spodbuda za razogljičenje in pospeševanje inovacij v sektorju.

Komisija je leta 2021 posodobila referenčne vrednosti za obdobje dodeljevanja 2021–2025[25]. Referenčne vrednosti bodo za obdobje dodeljevanja 2026–2030 posodobljene, ta postopek pa v času priprave tega dokumenta še poteka. V skladu z revidirano direktivo o EU ETS so bile letne stopnje znižanja referenčnih vrednosti zvišane, da bi se spodbudila nadaljnja industrijska preobrazba. Najnižja stopnja se bo od leta 2026 zvišala z 0,2 % na 0,3 % na leto, najvišja stopnja pa z 1,6 % na 2,5 % na leto. Veljavna letna stopnja znižanja bo določena posebej za vsako referenčno vrednost.

Od leta 2021 se količine brezplačne dodelitve prilagajajo, kadar pride do znatnih sprememb obsega industrijske proizvodnje, in sicer na podlagi primerjave med začetnimi količinami in povprečjem

[22] Uradno obvestilo Nemčije o prostovoljni ukinitvi pravic v EU ETS za elektrarni, zaprti v letu 2023, GD za podnebno politiko, 5. maj 2024.

23 Če bi skupno število pravic v obtoku za leto 2024 preseglo 1 096 milijonov, bi bilo ukinjenih 514 000 pravic. Če bi bilo skupno število pravic v obtoku za leto 2024 med 833 milijoni in 1 096 milijoni, ne bi bile ukinjene nobene pravice.

[24] Do selitve virov CO_2 bi lahko prišlo, če bi se dejavnosti, regulirane v okviru ETS, preselile v tretje države z manj ambicioznimi podnebnimi politikami, s čimer bi se skupne emisije toplogrednih plinov povečale.

[25] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/447 z dne 12. marca 2021 (UL L 87, 15.3.2021).

prejšnjih dveh let[26]. Prilagoditev se izvede, če se obseg proizvodnje poveča ali zmanjša za več kot 15 %, poznejše prilagoditve pa se lahko izvedejo v manjših 5-odstotnih intervalih. Upravljavci morajo pristojnim nacionalnim organom predložiti letna poročila s podatki o proizvodnji, na podlagi katerih se lahko količine brezplačno dodeljenih pravic prilagodijo. Zaradi te dodatne strogosti se je število letnih prilagoditev brezplačno dodeljenih pravic povečalo. V obdobju 2021–2024 je bilo v povprečju predloženih več kot 3 900 zahtevkov na leto, kar je približno trikrat toliko, kot je znašalo letno povprečje do leta 2020. Število se iz leta v leto povečuje zaradi manjših 5-odstotnih intervalov, ki so potrebni za naknadne spremembe brezplačne dodelitve.

Prvotno je bilo za obdobje 2021–2025 izračunanih 2 791 milijonov skupnih brezplačno dodeljenih pravic za 7 430 naprav. Ob predpostavki, da cena ogljika znaša 70 EUR na tono CO_2, bi vrednost te dodelitve v tem obdobju znašala približno 39 milijard EUR na leto. Komisija je do sredine leta 2025 sprejela 16 sklepov za prilagoditev brezplačno dodeljenih pravic zaradi sprememb v obsegu industrijske proizvodnje, s čimer se je njihova neto količina zmanjšala za 173,7 milijona pravic[27]. Hkrati pa je sprejela tudi sedem sklepov, s katerimi je popravila prvotno količino brezplačno dodeljenih pravic in jo povečala za 2,3 milijona pravic[28]. Popravek je bil potreben zaradi napak, ugotovljenih v podatkih, ki so bili v zvezi z napravami predloženi v okviru predložitve zahtevka za brezplačno dodelitev. Na splošno se je količina brezplačno dodeljenih pravic za obdobje 2021–2025 zmanjšala za 171,5 milijona pravic v primerjavi s prvotnimi skupnimi brezplačno dodeljenimi pravicami.

Prilagoditve količine brezplačno dodeljenih pravic se izvedejo z uporabo pravic iz rezerve za nove udeležence. Te prilagoditve vključujejo tudi spremembe dodeljenih pravic, povezane z odprtjem ali zaprtjem naprav. Na začetku leta 2021 je rezerva za nove udeležence znašala 331,3 milijona pravic. Te so vključevale nedodeljene pravice iz tretje faze (2013–2020) in 200 milijonov pravic iz rezerve za stabilnost trga.

V preglednici 3 so povzete letne ravni količine brezplačno dodeljenih pravic v obdobju 2021–2025 (začetne in prilagojene ravni) ter prikazana zmanjšanja „dejanske količine brezplačno dodeljenih pravic“ za leti 2024 in 2025. Glavni razlogi za to zmanjšanje količin so negativni vplivi pandemije in energetske krize predvsem v letih 2022 in 2023 na ravni proizvodnje v določenih sektorjih. Ker prilagoditve brezplačne dodelitve temeljijo na primerjavi, ki upošteva povprečne ravni proizvodnje v dveh letih, se celotni učinek stalnega zmanjševanja proizvodnje zamakne za dve leti.

[26] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/1842 z dne 31. oktobra 2019 (UL L 282, 4.11.2019).

[27] Nadzorni organ Evropskega združenja za prosto trgovino je sprejel tudi sklepe za Islandijo, Lihtenštajn in Norveško.

[28] Nadzorni organ Evropskega združenja za prosto trgovino je sprejel tudi sklepe za Islandijo, Lihtenštajn in Norveško.

Preglednica 3. Količina brezplačno dodeljenih pravic v okviru EU ETS (2021–2025) [v milijonih pravic]. Podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 30. junija 2025.

Leto	2021	2022	2023	2024	2025	**Skupaj**
Prvotna količina brezplačno dodeljenih pravic (EU27 + Islandija, Lihtenštajn in Norveška)	559,6	558,9	558,2	557,5	556,8	**2 791,1**
Dejanska količina brezplačno dodeljenih pravic	545,7	542,4	537,0	499,7	494,8	**2 619,6**
Prilagojena in popravljena količina brezplačno dodeljenih pravic	–13,9	–16,5	–21,2	–57,8	–62,0	**–171,5**

Sistem EU ETS od leta 2013 temelji na konceptu usklajenega pristopa na ravni EU za prehodni sistem brezplačne dodelitve pravic na podlagi referenčnih vrednosti. Ta zasnova in uporaba referenčnih vrednosti omogočata primere, ko lahko brezplačno dodeljene pravice, ki jih prejmejo posamezne naprave, presežejo preverjene emisije za eno leto ali več, kar je dovoljeno. Vendar presežek za nekaj naprav ne preprečuje zmanjšanja skupnih emisij, hkrati pa bi večina naprav imela strošek ogljika za pridobitev potrebne količine dodatnih pravic za kritje svojih emisij. Glavni razlogi, zaradi katerih lahko naprava brezplačno prejme presežek pravic, so pojasnjeni v nadaljevanju.

Referenčne vrednosti se določijo in redno posodabljajo na podlagi povprečne uspešnosti 10 % najučinkovitejših (najmanj emisijsko intenzivnih) naprav, ki uporabljajo to referenčno vrednost. To pomeni, da bi bilo v okviru vsake referenčne vrednosti določeno število naprav, ki bi bile uspešnejše od ostalih 90 % in bi prejele dovolj pravic za kritje svojih emisij ali celo presežek pravic. Poleg tega so v uredbi o brezplačni dodelitvi določbe o pripisovanju brezplačne dodelitve v primeru izvoza in uvoza toplote ali odpadnih plinov, kar se lahko razlikuje od načina poročanja o emisijah. Emisije in brezplačna dodelitev za take primere bi se lahko pripisale ločenim napravam, zaradi česar bi ena naprava na videz prejela več pravic, kot znašajo njene emisije. Na primer, kemični obrat, ki uvaža toploto iz druge naprave, prejme brezplačno dodelitev za zmanjšanje tveganja selitve virov CO_2, medtem ko o emisijah poroča obrat za proizvodnjo toplote.

Za morebitni presežek pravic so pomembna tudi pravila o letnih prilagoditvah dodelitev, s katerimi se upoštevajo znatne spremembe obsega industrijske proizvodnje (glej zgoraj). Dvoletno povprečje ustvarja „rezervo“, kar pomeni, da se polni učinek pomembnega upada proizvodnje na raven brezplačne dodelitve v celoti pokaže šele čez dve leti; sporočene emisije se torej zmanjšajo takoj, brezplačna dodelitev pa ne.

5.1. Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah

Uredba o mehanizmu za ogljično prilagoditev na mejah (CBAM) v okviru svežnja „Pripravljeni na 55“ (Uredba (EU) 2023/956)[29] je bila sprejeta z namenom zmanjšanja tveganja selitve virov CO_2 zaradi odpravljanja brezplačne dodelitve ETS, medtem ko EU krepi svoje podnebne ukrepe.

CBAM bo v nekaterih industrijskih sektorjih, vključenih v EU ETS (cement, aluminij, gnojila, vodik, železo in jeklo), od leta 2026 postopoma nadomestil brezplačno dodelitev pravic. Ti sektorji so predstavljali približno 54 % vseh brezplačnih dodelitev pravic v obdobju 2021–2025.

Ker bo CBAM zagotovil enakovredno plačilo vgrajenih emisij ogljika, ki nastanejo pri proizvodnji določenega blaga, uvoženega v EU, bo cena emisij ogljika pri uvozu enaka ceni emisij ogljika pri domači proizvodnji (v okviru EU ETS), podnebni cilji EU pa ne bodo ogroženi. CBAM bo vključeval neposredne emisije za vse zajete sektorje ter posredne emisije (iz električne energije, porabljene med proizvodnimi procesi) za sektorja cementa in gnojil. Posredne emisije se na začetku ne bodo upoštevale pri sektorjih, ki so upravičeni do pomoči za posredne stroške ogljika (tj. sektorjih aluminija, vodika, železa in jekla – glej poglavje 8.1).

Oktobra 2023 se je začelo prehodno obdobje, v katerem uvozniki poročajo o emisijah, vendar jim še ni treba opravljati plačil. To obdobje se nadaljuje do konca leta 2025, ko se bo postopno začelo polno izvajanje.

Uvozniki blaga v EU v sektorjih, zajetih s CBAM, bodo morali kupovati in predajati kupone, ki zajemajo vgrajene emisije, od leta 2026. Za podporo industriji pri njenih prizadevanjih za razogljičenje se na podlagi direktive o EU ETS prihodki od prodaje postopno odpravljenih brezplačnih pravic na dražbi usmerjajo v sklad za inovacije (glej poglavje 8.2), pri čemer je posebna pozornost namenjena projektom v sektorjih, zajetih s CBAM.

EU sprejema tudi ukrepe za poenostavitev in okrepitev CBAM v končni fazi. Evropski parlament in Svet sta junija 2025 dosegla začasni politični dogovor o predlogu za poenostavitev CBAM. Ta je bil uradno sprejet septembra 2025[30]. Eden ključnih vidikov predloga je zvišanje praga za izvzetje, tako da bi bilo mogoče iz obveznosti CBAM izvzeti do 50 ton uvoženega blaga na uvoznika na leto. S tem bi bilo po pričakovanjih izvzetih 90 % podjetij, hkrati pa bi bilo še vedno zajetih 99 % emisij. Komisija v času pisanja tega dokumenta pripravlja tudi več aktov sekundarne zakonodaje (delegirane in izvedbene akte), da bi zagotovila pravočasno in učinkovito izvajanje CBAM, ko se bo leta 2026 začela končna faza.

Komisija pripravlja tudi zakonodajne predloge za razširitev CBAM na določeno blago nižje v prodajni verigi, da bi se preprečila selitev virov CO_2 nižje v prodajni verigi[31] ter obravnavalo tveganje izogibanja[32] in prilagodila pravila, ki se uporabljajo za uvoz električne energije.

[29] Uredba (EU) 2023/956 z dne 10. maja 2023 (UL L 130, 16.5.2023).

[30] Komisija pozdravlja politični dogovor o poenostavitvi in okrepitvi mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah, GD za podnebno politiko, 18. junij 2025.

[31] Kadar lahko stroški ogljika za osnovne materiale CBAM spodbudijo proizvajalce blaga nižje v prodajni verigi, da proizvodnjo preselijo v tujino zunaj področja uporabe EU ETS.

[32] V uredbi o CBAM je izogibanje opredeljeno kot prakse, za katere ni drugega zadostnega vzroka ali gospodarske upravičenosti, kot pa polno ali delno učinkovito izogibanje finančnim obveznostim, ki izhajajo iz CBAM.

Hkrati bo Komisija objavila predlog za obravnavo tveganja selitve virov CO_2, povezanega z izvozom blaga CBAM, proizvedenega v EU, kot je bilo napovedano v sporočilu *Uresničevanje dogovora o čisti industriji*[33]. Kot je bilo obravnavano v lanskem poročilu o trgu ogljika, postopna odprava brezplačne dodelitve pomeni, da bodo morali proizvajalci blaga CBAM v EU plačati za svoje vgrajene emisije ogljika, medtem ko se selitev virov CO_2 s CBAM obravnava tako, da za uvoženo blago določa enakovredno ceno ogljika.

Komisija pripravlja tudi celovit pregled CBAM, ki bo objavljen še pred koncem leta 2025, kot je določeno v uredbi o CBAM. V tem pregledu bodo ocenjeni možnost razširitve področja uporabe CBAM, merila, ki se uporabljajo za opredelitev blaga CBAM, in metodologija za izračun posrednih emisij. V njem bo tudi ocena sistema upravljanja, upravnih stroškov, napredka, doseženega v razpravah o mednarodnih podnebnih ukrepih, ter učinka CBAM na uvoz iz držav v razvoju, zlasti najmanj razvitih držav.

6. Trg ogljika EU

6.1. Uravnoteženje ponudbe in povpraševanja

Rezerva za stabilnost trga spodbuja uravnoteženost in odpornost trga ogljika z letnim prilagajanjem ponudbe pravic, ki bodo prodane na dražbi v okviru EU ETS. Gre za instrument, ki temelji na pravilih ter je bil sprva uveden za obravnavo strukturnega neravnotežja med ponudbo pravic in povpraševanjem po njih na trgu ogljika EU na začetku tretje faze. Leta 2013 je presežek pravic na trgu znašal 2,1 milijarde pravic, kar se je zaradi rezerve za stabilnost trga od takrat zmanjšalo. Kratkoročno se rezerva za stabilnost trga odziva na nenadne pretrese v zvezi s ponudbo in povpraševanjem, na primer zaradi gospodarskega upada, ki ga je leta 2020 povzročila pandemija COVID-19.

Rezerva za stabilnost trga zagotavlja, da se ponudba pravic na trgu ogljika EU prilagodi v skladu s predhodno določenimi pragi za skupno število pravic v obtoku. Na podlagi ravni skupnega števila pravic v obtoku se pravice bodisi umaknejo z dražb in vključijo v rezervo bodisi sprostijo iz rezerve in prodajo na dražbi. Rezerva za stabilnost trga tako spodbuja uravnoteženost in odpornost proti pretresom v zvezi s ponudbo in povpraševanjem ter zagotavlja nemoteno delovanje trga ogljika EU. Rezerva je začela delovati leta 2019, od takrat pa so bile pravice vsako leto umaknjene iz obtoka.

Komisija vsako leto objavi skupno število pravic v obtoku. To število se izračuna za predhodno leto, prilagoditve ponudbe pa se izvedejo v 12 mesecih po objavi in po posebnem ključu. Komisija je 28. maja 2025 objavila sporočilo o skupnem številu pravic v obtoku v letu 2024[34].

Skupno število pravic v obtoku v letu 2024 je znašalo 1,15 milijarde pravic, kar je rahlo povečanje v primerjavi z letom 2023. Zato bo med septembrom 2025 in avgustom 2026 z dražb umaknjenih 276 milijonov pravic (24 % skupnega števila pravic v obtoku).

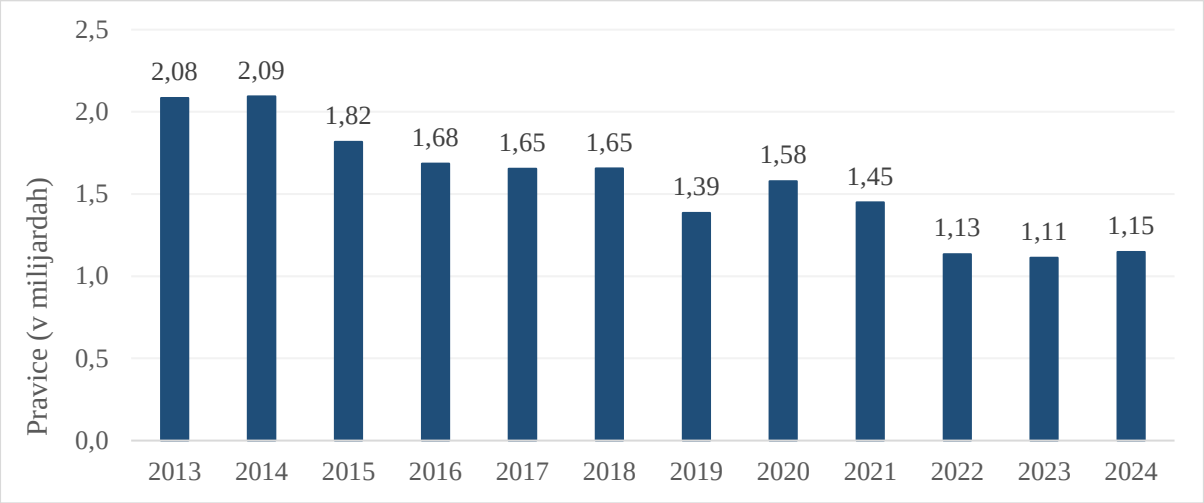
Na začetku vsakega leta se pravice, ki se hranijo v rezervi za stabilnost trga in presegajo prag 400 milijonov, razveljavijo. Na podlagi rezerve za stabilnost trga je bilo 1. januarja 2025 razveljavljenih

[33] Glej COM(2025) 378 final z dne 2. julija 2025, Uresničevanje dogovora o čisti industriji, str. 4.

[34] Rezerva za stabilnost trga v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami za zmanjšanje količine pravic za prodajo na dražbi za 276 milijonov pravic med septembrom 2025 in avgustom 2026, GD za podnebno politiko, informativni članek, 28. maj 2025. *Uradni list Evropske unije:* Sporočilo Komisije – Objava skupnega števila pravic v obtoku v letu 2024 za namene rezerve za stabilnost trga v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami (UL C, C/2025/3180, 4.6.2024).

271 milijonov pravic, 400 milijonov pravic pa je ostalo v rezervi. Skupaj je bilo od leta 2023 na podlagi rezerve razveljavljenih 3,2 milijarde pravic.

Na sliki 3 je prikazan trend presežka pravic na trgu ogljika EU od leta 2013. Nacionalni prispevki v rezervo za stabilnost trga so predstavljeni v oddelku 2 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

Slika 3 Presežki pravic v EU ETS (2013–2024).

6.2. Nadzor trga

Za trg ogljika EU se uporabljajo stroga pravila o nadzoru trga, določena za finančne trge EU. Sestavljata ga primarni trg, na katerem se pravice do emisije prodajajo na dražbi udeležencem na trgu, ter sekundarni trg, na katerem udeleženci na trgu trgujejo s promptnimi pogodbami in izvedenimi finančnimi instrumenti za pravice do emisije. Promptni in izvedeni finančni instrumenti v zvezi s pravicami do emisije se v skladu z MiFID II, tj. direktivo o trgih finančnih instrumentov (Direktiva 2014/65/EU), uvrščajo med finančne instrumente[35]. Tako so razvrščeni tudi v sekundarni zakonodaji, vključno z uredbo o dražbah, ki ureja nadzor primarnega trga (dražbe pravic).

Nadzor trga ogljika EU izvajajo finančni organi vseh držav članic[36], usklajuje pa ga evropski regulator, in sicer Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA). Organ ESMA spremlja vedenje udeležencev na trgu na podlagi obsežnih zahtev glede poročanja in preglednosti. Poleg tega se za trgovanje s pravicami do emisije uporabljajo še druga pravila finančnih trgov, kot so pravila, namenjena preprečevanju zlorabe trga in trgovanja na podlagi notranjih informacij (Uredba (EU) št. 596/2014)[37], kar udeležence na trgu zavezuje k takojšnjemu poročanju o sumljivih naročilih in poslih. Pri tem so nacionalni organi pooblaščeni za naložitev popravnih ukrepov ali kazni, če ugotovijo zlorabo trga.

Po reviziji direktive o EU ETS leta 2023 je bilo uvedenih več sprememb, da bi se nadalje izboljšala preglednost trga ogljika EU. ESMA je bila zadolžena za spremljanje in redno ocenjevanje delovanja sistema EU ETS, ki zajema primarni trg dražb in trgovanje na sekundarnih trgih. V svojem prvem

[35] Direktiva 2014/65/EU z dne 15. maja 2014 (UL L 173, 12.6.2014). Glej prečiščeno različico.

[36] Glej seznam pristojnih nacionalnih organov, odgovornih na podlagi uredbe o zlorabi trga, na spletišču organa ESMA.

[37] Uredba (EU) št. 596/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o zlorabi trga (UL L 173, 12.6.2014). Glej prečiščeno različico.

letnem poročilu o spremljanju trgov ogljika v EU, objavljenem 7. oktobra 2024[38], je na podlagi podatkov za leto 2023 ugotovila, da pri delovanju trga ni bilo večjih težav. Razogljičenje elektroenergetskega sektorja in industrijske dejavnosti je opredelila kot ključna dejavnika za razvoj cen na trgih ogljika v EU.

V svojem najnovejšem poročilu[39], objavljenem 22. oktobra 2025, je ESMA na podlagi tržnih podatkov za leto 2024 ponovno potrdila, da se trgi ogljika razvijajo v skladu s tržnimi pričakovanji. Analiza ponovno potrjuje vzorce in trende, izpostavljene v prejšnjem poročilu. Poročilo iz leta 2025 prikazuje začetno postopno zniževanje cen ETS v letu 2024, ki mu je sledila stabilizacija zaradi šibkega povpraševanja v elektroenergetskem sektorju, ki se je še naprej razogljičeval, in zaradi večjih količin pravic, ki so bile na voljo za prodajo na dražbi. Organ ESMA je ponovno potrdil tudi relativno koncentracijo dražb, ki je posledica tega, da upravljavci raje pridobivajo pravice prek finančnih posrednikov.

ESMA je ugotovila, da se je trgovanje v letu 2024 povečalo za 35 % in je doseglo skupno 13,7 milijarde ton CO_2e, izmenjanih v okviru 4,7 milijona transakcij. Rast trga je poganjalo predvsem trgovanje na organiziranem mestu trgovanja, medtem ko je trgovanje zunaj borze (na prostem trgu) ostalo stabilno. Investicijska podjetja in kreditne institucije imajo še naprej pomembno vlogo tako pri borznem trgovanju kot pri trgovanju zunaj borze, saj predstavljajo 63 % celotnega obsega trgovanja.

ESMA je poudarila, da so v središču trgov izvedenih finančnih instrumentov terminske pogodbe, ki so v letu 2024 predstavljale tri četrtine obsega trgovanja. Na splošno sekundarni trg prispeva k dobremu delovanju sistema EU ETS, saj subjektom, ki morajo izpolnjevati obveznosti, olajšuje pridobivanje pravic do emisije prek finančnih posrednikov.

ESMA je tudi ponovno poudarila pomen razpoložljivosti identifikatorjev pravnih subjektov (LEI) za subjekte v registru Unije in pozvala k dodatnim prizadevanjem nacionalnih administratorjev za zagotovitev izvajanja zahteve za registracijo LEI za imetnike računov v registru Unije. To bo tudi v letu 2025 še posebej pomembno, saj se število imetnikov računov še naprej povečuje zaradi razširitve sistema EU ETS na pomorski sektor ter uvedbe ETS2 za stavbni sektor, sektor cestnega prometa in druge sektorje. ESMA meni, da sta v zvezi s tem potrebna nadaljnja analiza in spremljanje trga ogljika.

Čeprav za odprtje računa v registru Unije LEI ni obvezen, morajo subjekti, ki imajo LEI, te informacije sporočiti v registru Unije ob odprtju računa. Poleg tega je v okviru spremembe uredbe o registru iz leta 2023 (Uredba (EU) 2019/1122)[40] določeno, da morajo nacionalni administratorji do konca leta 2024 pregledati račune, ki ne vsebujejo informacij o LEI ali statusu mesta trgovanja ali centralne nasprotne stranke iz preglednice III-I v Prilogi III k Uredbi. Kljub obveznosti preverjanja informacij o razpoložljivosti LEI je razpoložljivost LEI še vedno pod pričakovanji.

[38] *ESMA Market Report on EU*, *Carbon Markets 2024* (Poročilo o trgu organa ESMA – Trgi ogljika EU v letu 2024) (ESMA50-43599798-10379, 7. oktober 2024).

[39] ESMA Market Report on EU, Carbon Markets 2025 (Poročilo o trgu organa ESMA – Trgi ogljika EU v letu 2025) (ESMA50-481369926-30552, 22. oktober 2025).

[40] Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1122 z dne 12. marca 2019 o dopolnitvi Direktive 2003/87/ES (UL L 177, 2.7.2019). Glej prečiščeno različico.

Dne 28. marca 2024 je začela veljati revidirana direktiva MiFID II[41], MiFIR – uredba o trgih finančnih instrumentov (Uredba (EU) 2024/791)[42], ki je dodatno okrepila pravila o finančnih trgih, preglednosti in nadzoru. Člen 57 uredbe MiFIR razširja nadziranje upravljanja pozicij na mesta trgovanja, ki trgujejo z izvedenimi finančnimi instrumenti na pravice do emisije. Člen 58 uredbe MiFIR spreminja obseg poročanja o pozicijah mest trgovanja in investicijskih podjetij z izključitvijo pravic do emisije ter uvaja novo obveznost predložitve poročil o pozicijah dvakrat na teden[43], s čimer se izboljšuje preglednost trgovanja s pravicami do emisije in njihovimi izvedenimi finančnimi instrumenti.

Komisija na podlagi teh novih pravil pregleduje regulativni okvir za trge izvedenih finančnih instrumentov na blago, vključno s pravicami do emisij. Pri tem ocenjuje, ali bi omejitve pozicij in nadzor upravljanja lahko prispevali k preprečevanju zlorabe trga ter spodbujali urejene pogoje oblikovanja cen in poravnave. Poleg tega Komisija ocenjuje merila za opredelitev pomožnih dejavnosti na ravni skupine ter preučuje možnost centralizacije in uskladitve zbiranja podatkov o transakcijah v okviru uredb MiFIR in EMIR – Uredbe o infrastrukturi evropskega trga (Uredba (EU) št. 648/2012)[44] ter ocenjuje, kateri podatki bi morali biti javni in kako jih najbolje razširjati. V okviru tega je Komisija izvedla ciljno usmerjeno posvetovanje[45] o pregledu delovanja trgov izvedenih finančnih instrumentov na blago in nekaterih vidikov, povezanih s promptnimi energetskimi trgi, ki zajemajo tudi pravila finančnega trga, ki se uporabljajo za pravice do emisij.

Ugotovitve ciljno usmerjenega posvetovanja o okviru za izvedene finančne instrumente na blago bodo vključene v delo projektne skupine za trg plina, ki je bila ustanovljena v začetku leta 2025 kot del akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo[46], da bi nadzorovala delovanje trgov plina v EU in posredovala, kadar je to potrebno in ustrezno. Ker se pravila o izvedenih finančnih instrumentih na energente na splošno uporabljajo tudi za trgovanje s pravicami do emisije in povezanimi izvedenimi finančnimi instrumenti, so lahko vsakršne ugotovitve projektne skupine, ki naj bi svoje delo zaključila do konca leta 2025, pomembne za trge ogljika v EU.

7. Trendi emisij

Leta 2024 so skupne emisije v okviru EU ETS znašale 1 187 milijonov ton[47]. Ta številka je višja kot leta 2023 (1 150,3 milijona ton CO_2e), deloma zaradi vključitve pomorskega sektorja v EU ETS. Če se upoštevajo le naprave in operaterji zrakoplovov, so bile emisije ETS leta 2024 za 4,4 % nižje kot leta 2023.

Emisije iz naprav v elektroenergetskem in industrijskem sektorju so znašale 1 033,3 milijona ton CO_2e, kar pomeni 5,8-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2023. S tem napredkom so emisije ETS iz teh

[41] Direktiva (EU) 2024/790 z dne 28. februarja 2024 o spremembi Direktive 2014/65/EU (UL L, 2024/790, 8.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/790/oj). Glej prečiščeno različico.

[42] Uredba (EU) 2024/791 z dne 28. februarja 2024 o spremembi Uredbe (EU) št. 600/2014 (UL L, 2024/791, 8.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/791/oj). Glej prečiščeno različico.

[43] Obveznost objave dveh poročil se nanaša samo na mesta trgovanja, ki ponujajo terminske pogodbe in opcije. Mesta trgovanja, ki ponujajo samo terminske pogodbe, bodo še naprej objavljala samo eno poročilo.

[44] Uredba (EU) št. 648/2012 z dne 4. julija 2012 (UL L 201, 27.7.2012). Glej prečiščeno različico.

[45] Dokument o ciljno usmerjenem posvetovanju – Pregled delovanja trgov izvedenih finančnih instrumentov na blago in nekaterih vidikov, povezanih s promptnimi energetskimi trgi. 26. februar 2025.

[46] Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo – Izkoriščanje dejanske vrednosti naše energetske unije za zagotovitev cenovno dostopne, učinkovite in čiste energije za vse Evropejce, objavljen 26. februarja 2025.

[47] Preverjene emisije ETS v letu 2024, register Unije, podatki pridobljeni 1. oktobra 2025.

naprav zdaj za približno 50 % nižje od ravni iz leta 2005 in so na poti, da do leta 2030 dosežejo cilj 62-odstotnega zmanjšanja. V preglednici 4 so prikazani podatki o letnih emisijah iz naprav. Emisije iz letalstva in pomorskega prometa so obravnavane v poglavju 9 oziroma poglavju 10.

Glavna dejavnika splošnega zmanjšanja emisij v okviru sistema EU ETS sta bila sektor proizvodnje toplote in elektroenergetski sektor. Emisije iz proizvodnje električne energije in toplote so se v primerjavi z letom 2023 zmanjšale za 10,7 %[48], predvsem zaradi znatnega povečanja deleža obnovljivih virov energije in jedrske energije v mešanici virov električne energije ter manjše odvisnosti od glavnih fosilnih goriv, kot sta zemeljski plin in premog (glej poglavje 7.1). Ta trend se je pojavil kljub nižjim povprečnim cenam ogljika v letu 2024 (večinoma v razponu 60–75 EUR) in splošnemu povečanju proizvodnje električne energije.

Leta 2024 so bili obnovljivi viri in biogoriva vodilni vir električne energije v EU, saj so dosegli 47,2-odstotni delež. Skupna proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov se je leta 2024 povečala za 7,6 %, pri čemer se je proizvodnja sončne energije občutno povečala za 19,3 %, proizvodnja vodne energije pa za 12 %, medtem ko se je poraba biogoriv zmanjšala za 5,2 %[49].

Jedrska energija in zgorevanje fosilnih goriv sta k proizvodnji električne energije prispevala 23,5 % oziroma 28,1 %. To vključuje 11,9-odstotno zmanjšanje proizvodnje električne energije iz premoga, 8,1-odstotno zmanjšanje porabe zemeljskega plina, 5,2-odstotno povečanje proizvodnje električne energije iz nafte in 5,1-odstotno povečanje proizvodnje jedrske energije.

Kot poroča SolarPower Europe, je bilo leto 2024 za EU še eno rekordno leto pri nameščanju zmogljivosti za sončno energijo, saj je bilo dodanih 65,5 GW, skupne zmogljivosti pa zdaj znašajo 338 GW. Zmogljivost vetrne energije je dosegla 234 GW, pri čemer je bilo v istem letu nameščenih 12,9 GW, kot poroča WindEurope.

Emisije iz industrijskih naprav so se v letu 2024 v primerjavi z letom 2023 nekoliko zmanjšale, in sicer za 0,8 %. Kljub splošnemu zmanjšanju industrijske proizvodnje[50] je bilo v nekaterih energijsko intenzivnih sektorjih, kot so proizvodnje jekla, gnojil in kemikalij, opaženo zmerno okrevanje. To kaže, da ti sektorji po energetski krizi, ki jo je sprožil porast cen zemeljskega plina v letu 2022 zaradi ruske invazije na Ukrajino, postopoma povečujejo svojo dejavnost. Različna proizvodnja v posameznih sektorjih lahko upraviči splošen stabilen trend emisij, čeprav so bile v letu 2024 opažene tudi manjše izboljšave energijske učinkovitosti v nekaterih sektorjih.

[48] Dva odstotka tega zmanjšanja je mogoče pripisati tudi nedoslednosti podatkov, ki vpliva na razmejitev med emisijami iz proizvodnje električne energije in industrijskimi emisijami, in ne tržnim trendom.

[49] Neto proizvodnja električne energije glede na vrsto goriva – mesečni podatki, Eurostat.

[50] Industrijska proizvodnja se je v euroobmočju zmanjšala za 1,1 %, v EU pa za 0,8 %, Eurostat, 13. februar 2025.

Preglednica 4. Preverjene emisije iz naprav v okviru EU ETS (2019–2024) [v milijonih ton CO_2e]. Podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 1. oktobra 2025.

Leto	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Preverjene emisije – naprave	1 530	1 356 (1 253 brez Združenega kraljestva)	1 337	1 313	1 096	1 033
Sprememba na medletni ravni	– 9,1 %	– 11,4 %	– 1,4 % (6,6 % brez Združenega kraljestva)	– 1,8 %	– 16,5 %	– 5,7 %
Preverjene emisije – proizvodnja električne energije in toplote	822	696 (653 brez Združenega kraljestva)	708	725	552	493
Sprememba na medletni ravni	– 14,7 %	– 15,3 %	1,6 % (8,5 % brez Združenega kraljestva)	2,4 %	– 23,9 %	– 10,7 %
Preverjene emisije – industrijska proizvodnja	708	660 (601 brez Združenega kraljestva)	629	589	544	540
Sprememba na medletni ravni	– 1,6 %	– 6,9 %	– 4,7 % (4,7 % brez Združenega kraljestva)	– 6,4 %	– 7,5 %	– 0,8 %

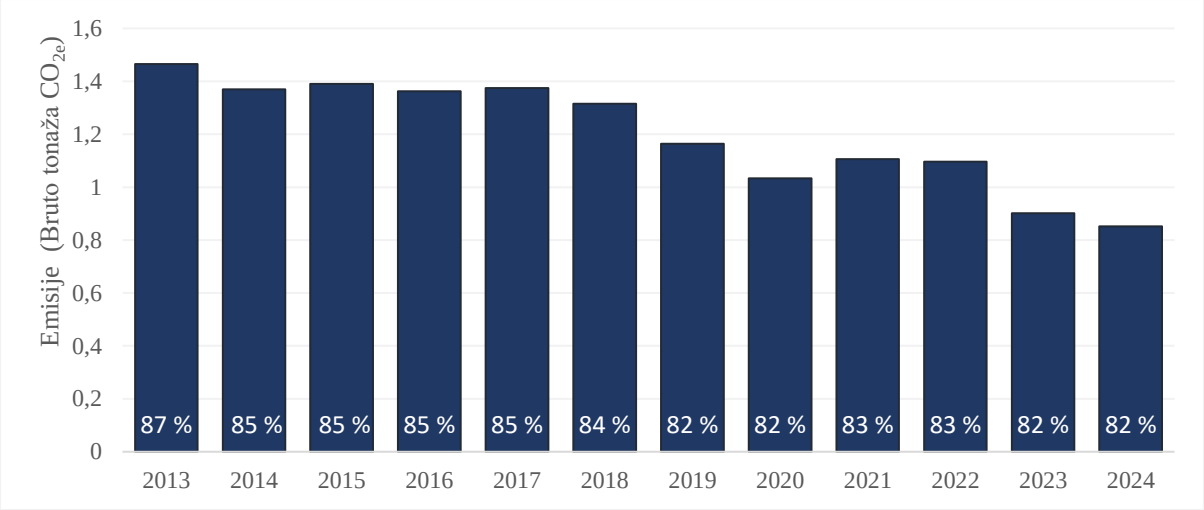
7.1. Emisije zaradi zgorevanja fosilnih goriv v napravah

Slika 4 in 5 vsebujeta prikaz trendov emisij iz zgorevanja fosilnih goriv v napravah, vključenih v EU ETS – kot delež skupnih emisij naprav oziroma po vrsti goriva[51]. Vse emisije v okviru ETS ne izvirajo iz zgorevanja fosilnih goriv. Nekatere izvirajo neposredno iz industrijskih procesov. Na sliki 4 je prikazan delež emisij iz zgorevanja fosilnih goriv v skupnih emisijah naprav, na sliki 5 pa razčlenitev emisij iz zgorevanja goriv glede na vrsto goriva.

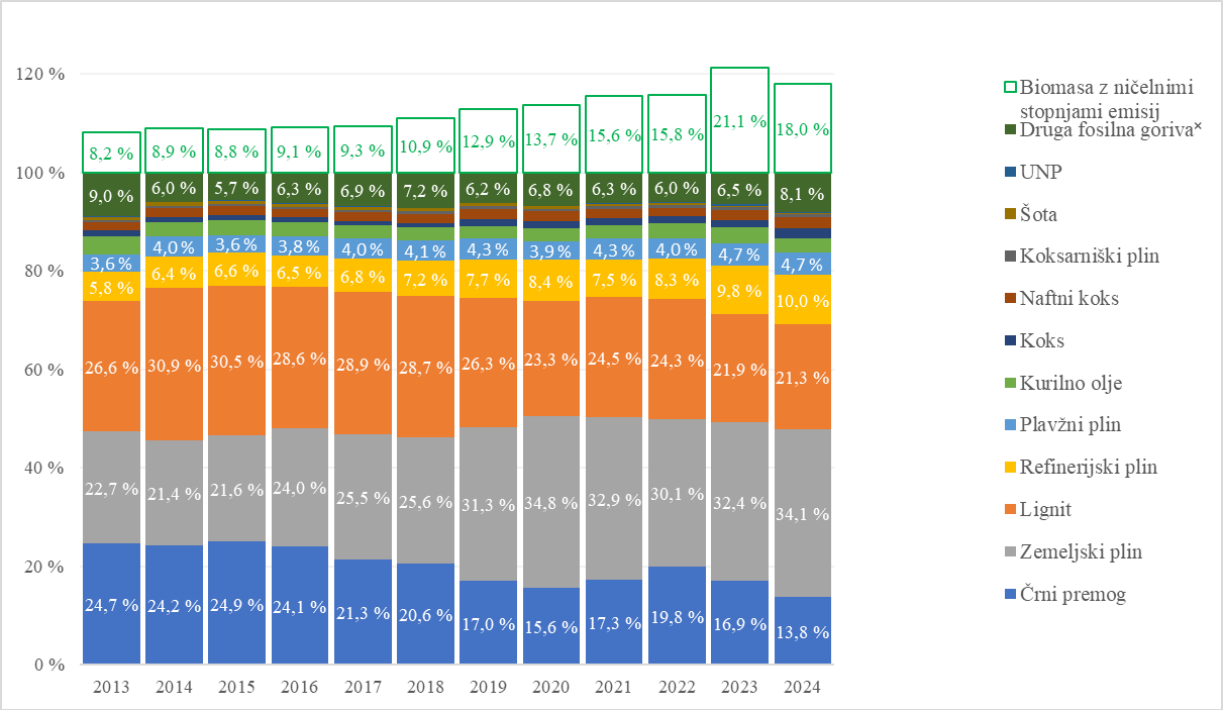
Emisije se na splošno zmanjšujejo zaradi razogljičenja elektroenergetskega sektorja, tj. uvajanja obnovljivih virov energije, nadomeščanja premoga z zemeljskim plinom in vse večje uporabe biomase[52]. Kot je prikazano na sliki 5 (Slika 53), se je trend povečanja uporabe premoga, opažen v letu 2022 (povezan z zvišanjem cen zemeljskega plina zaradi ruske invazije na Ukrajino), obrnil, tako da je bil delež premoga leta 2024 najmanjši od leta 2013.

[51] Ta analiza temelji na podatkih o izvajanju EU ETS, ki jih države vsako leto sporočijo v skladu s členom 21 direktive o EU ETS (rok: 30. junij).

[52] Stopnja emisij iz trajnostne biomase z ničelno stopnjo je leta 2024 znašala 22 % poleg emisij iz naprav, vključenih v ETS.

Slika 4 Trend skupnih emisij iz zgorevanja fosilnih goriv v napravah, vključenih v EU ETS (2013–2024). Na oznakah je naveden odstotni delež skupnih emisij naprav.

Slika 5. Trend deleža emisij iz zgorevanja različnih goriv v napravah, vključenih v EU ETS (2013–2024). Na oznakah je prikazan odstotni delež skupnih emisij iz zgorevanja v napravah. Oznake niso prikazane, če emisije iz zgorevanja določenega goriva nikoli ne presežejo triodstotnega deleža. Druga fosilna goriva so goriva, ki niso že navedena v legendi. Emisije iz zgorevanja biomase imajo v okviru EU ETS ničelno stopnjo, zato so prikazane poleg skupnih emisij iz zgorevanja za naprave.*

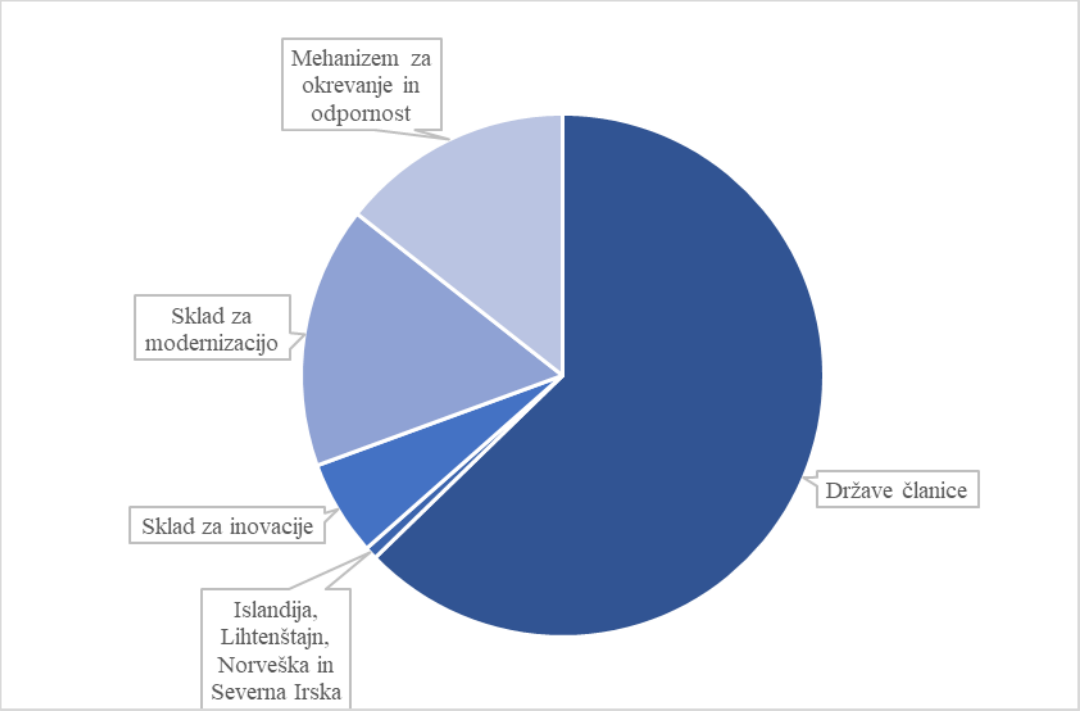
8. Prihodki iz EU ETS

S prodajo pravic na dražbah v okviru EU ETS se ustvarjajo znatni prihodki za države članice za podporo podnebnim ukrepom in energetskemu prehodu. Leta 2024 so prihodki z dražb znašali 38,8 milijarde EUR.

- 24,4 milijarde EUR je bilo namenjenih neposredno državam članicam, 0,3 milijarde EUR pa Islandiji, Lihtenštajnu, Norveški in Severni Irski.

- Za sklad za modernizacijo je bilo zagotovljenih 6,3 milijarde EUR, za sklad za inovacije 2,3 milijarde EUR, preostalih 5,6 milijarde EUR pa za mehanizem za okrevanje in odpornost, natančneje za financiranje načrta REPowerEU, ki ga države članice uporabljajo za pospešitev prehoda na čisto energijo in povečanje energetske varnosti z izvajanjem reform in naložb, vključenih v poglavja REPowerEU njihovih načrtov za odpornost in okrevanje.

Na sliki 6 je prikazana porazdelitev prihodkov z dražb za leto 2024. Podrobni podatki o prihodkih po državah in skladih so vključeni v oddelek 3 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

Slika 64. Porazdelitev prihodkov z dražb v okviru EU ETS za leto 2024 med nacionalne proračune, sklada za inovacije in modernizacijo ter mehanizem za okrevanje in odpornost.

V skladu s členom 10(3) direktive o EU ETS morajo države članice uporabiti 100 % zbranih prihodkov (ali enakovredno finančno vrednost) za podporo podnebnim ukrepom in energetskemu prehodu, razen prihodkov, ki jih porabijo za pomoč panogam z veliko porabo električne energije za posredne stroške ogljika (glej poglavje 8.1). Natančni nameni so navedeni v členu 10(3) in vključujejo razogljičenje industrije, energetski prehod, čiste tehnologije, prilagajanje podnebnim spremembam, razogljičenje prometnega sektorja in ukrepe za pravični prehod. Komisija pozorno spremlja izpolnjevanje te nove obveznosti, da se zagotovi, da se vsi prihodki iz EU ETS dejansko porabijo za te namene.

Obveznost zajema prihodke od prodaje dodatnih pravic na dražbi zaradi vključitve pomorskega prometa v EU ETS, pri čemer se države članice spodbuja, da povečajo svoj prispevek k varstvu, obnovi in boljšemu upravljanju morskih ekosistemov, zlasti zaščitenih morskih območij. Poleg tega bi morale države članice, ki prejmejo večje dodatne količine pravic zaradi velikega deleža ladjarskih družb glede na prebivalstvo, ustrezni delež uporabiti za namene, povezane s pomorskim prometom.

Države članice vsako leto v skladu z uredbo o upravljanju (Uredba (EU) 2018/1999)[53] poročajo Komisiji o tem, kako uporabljajo svoje prihodke iz EU ETS. Ta poročila temeljijo na predlogah in se

[53] Uredba (EU) 2018/1999 z dne 11. decembra 2018 (UL L 328, 21.12.2018).

predložijo prek sistema Reportnet 3, ki ga upravlja Evropska agencija za okolje[54]. Javno so dostopna na spletišču agencije. Poročila morajo biti dovolj podrobna, da se oceni skladnost s ciljem porabe. Sicer lahko Komisija od države članice zahteva, da informacije predloži še enkrat in zapolni morebitne vrzeli.

Od 24,4 milijarde EUR prihodkov iz ETS, ki so jih države članice zbrale v letu 2024, za 21,2 milijarde EUR velja obveznost iz člena 10(3)[55]. Sporočeno je namreč bilo, da je bilo 3,2 milijarde EUR prihodkov za leto 2024 (13 %) namenjenih financiranju pomoči za panoge z veliko porabo električne energije zaradi posrednih stroškov ogljika. Čeprav morajo biti vsi ustrezni prihodki iz EU ETS namenjeni naložbam, povezanim s podnebjem in energijo, tega proračuna ni treba v celoti porabiti v istem letu, v katerem so prihodki ustvarjeni. Od prihodkov za leto 2024, ki naj bi se uporabili za namene člena 10(3), jih je bilo 77 % izplačanih že leta 2024, dodatni 3 % pa so bili namenjeni posebnim ukrepom. V prihodnjih poročilih bo opisano, kako so države članice porabile preostanek.

Države članice so poročale[56], da so od 21,2 milijarde EUR že izplačale 16,4 milijarde EUR in namenile dodatnih 0,5 milijarde EUR za namene iz člena 10(3). To pomeni, da je treba približno 4,3 milijarde EUR še dodeliti in izplačati ter o tem poročati.

Preglednica 5 vsebuje razdelitev 24,4 milijarde EUR prihodkov iz EU ETS, ki so jih države članice zbrale v letu 2024.

Preglednica 5. Razdelitev prihodkov iz EU ETS v višini 24,4 milijarde EUR, ki so jih države članice zbrale v letu 2024.

Prihodki ***(v milijardah EUR)***	
Sporočeni prihodki, kot so bili uporabljeni za financiranje pomoči za posredne stroške ogljika	3,2
Prihodki, za katere velja obveznost iz člena 10(3) in ki so bili izplačani leta 2024	16,4
Prihodki, ki so jih države članice zbrale v letu 2024, za katere velja obveznost iz člena 10(3), in za katere so bile prevzete obveznosti	0,5
Prihodki, ki so jih države članice zbrale v letu 2024 in jih je še treba dodeliti, izplačati in o njih poročati	4,3

Od 16,4 milijarde EUR prihodkov, ki so bili leta 2024 sporočeni kot ustvarjeni in izplačani za namene člena 10(3), je bilo 3,2 milijarde EUR porabljenih za projekte v kategoriji „Oskrba z energijo – obnovljivi viri energije, omrežja in shranjevanje energije“, 3,3 milijarde EUR za kategorijo „Energijska učinkovitost, ogrevanje in hlajenje stavb“ ter 3,6 milijarde EUR za „Javni prevoz in mobilnost“. Primeri vključujejo nepovratna sredstva za nadgradnjo odobalne vetrne energije in bioplina na Danskem,

[54] Uporaba prihodkov z dražb v okviru EU ETS – leto poročanja 2025 – GovReg, Reportnet3, Evropska agencija za okolje.

[55] Države članice so bile pozvane, naj vsaj 50 % prihodkov, zbranih do 4. junija 2023, uporabijo za podporo naložbam v razogljičenje in energetski prehod. Za prihodke, zbrane od 5. junija 2023, velja obveznost uporabe 100 % zbranih prihodkov (ali enakovredne finančne vrednosti) za podporo razogljičenju in energetskemu prehodu v sektorjih, vključenih v EU ETS.

[56] Nekatere države, ki sofinancirajo ukrepe s prihodki iz EU ETS, poročajo o celotni vrednosti sofinanciranega ukrepa, zato je znesek za njihove ukrepe višji od njihovih prihodkov. Vrednosti v tem poglavju so bile zato prilagojene, npr. če je bil znesek za ukrepe dvakrat višji od ustvarjenih prihodkov, se je domnevalo, da je bila polovica zneska za vsak ukrep in nadomestila za posredne stroške ogljika plačana iz prihodkov z dražb.

projekte celovite prenove z vsaj 40-odstotnim zmanjšanjem porabe toplote v stanovanjskih stavbah v Litvi ter naložbe v železniški promet in kolesarske poti v Sloveniji.

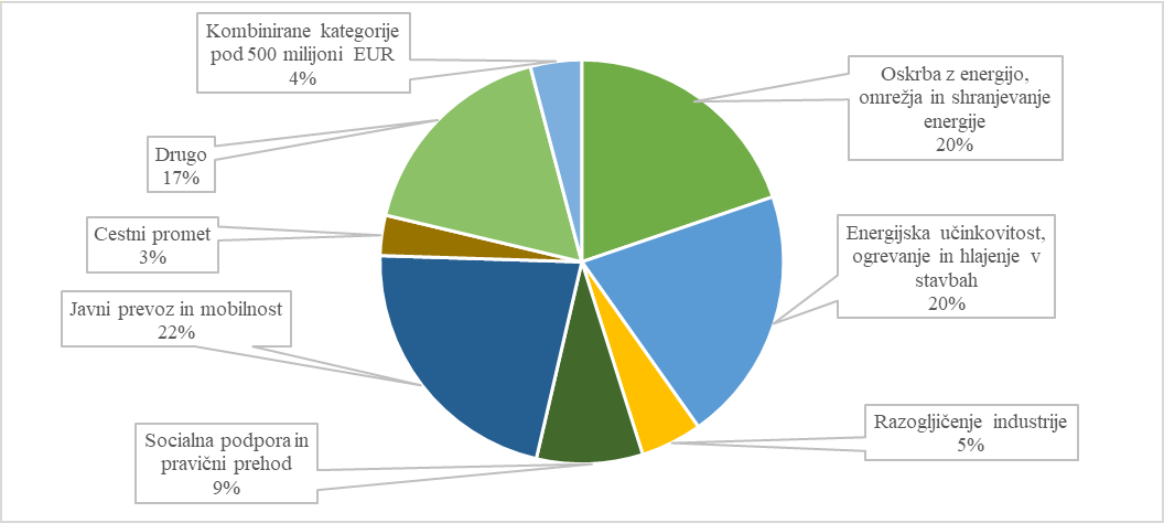
Poleg tega so države članice poročale, da so uporabile 0,8 milijarde EUR za projekte v kategoriji „Razogljičenje industrije (nizkoogljične tehnologije, zajemanje, uporaba in shranjevanje ogljika ter energijska učinkovitost v industrijskem sektorju razen energetskega sektorja)“, vključno s financiranjem projektov vodika za razogljičenje industrije v Nemčiji.

Države članice so prav tako poročale, da so porabile 1,4 milijarde EUR za ukrepe in projekte v kategoriji „Socialna podpora in pravični prehod“, vključno z grškim „Zelenim skladom“, ki financira ukrepe za razvoj regij, ki svoja gospodarstva preusmerjajo stran od fosilnih goriv, ter projekte za varstvo in upravljanje gozdov.

Države članice so nadalje poročale, da so porabile 0,5 milijarde EUR za ukrepe v kategoriji „Cestni promet (avtomobili, tovornjaki)“, vključno s finančno podporo za nakup električnih in/ali hibridnih vozil na Švedskem, v Latviji, Romuniji in na Malti.

Za izplačila v višini 2,8 milijarde EUR v letu 2024 so države članice poročale, da so jih porabile za ukrepe, ki bodisi niso ustrezali nobeni kategoriji v predlogah bodisi so ustrezali več kategorijam (v teh primerih so države članice pri kategoriji izbrale „Drugo“). Tak primer je na primer sklad za biotsko raznovrstnost v Španiji, ki omogoča obnovo ekosistemov, uvajanje energije iz obnovljivih virov na podeželskih območjih ter razširjanje trajnostnih praks rabe zemljišč, ki skupaj povečujejo biotsko raznovrstnost in prispevajo k merljivemu zmanjšanju emisij na ravni krajine.

Na sliki 7 je povzeta uporaba prihodkov iz ETS v državah članicah v različnih kategorijah.

Slika 7. Razdelitev 16,4 milijarde EUR prihodkov z dražb v okviru EU ETS za leto 2024, sporočenih kot izplačanih, po kategorijah. Združene kategorije pod 500 milijonov EUR vključujejo (v milijonih EUR): prilagoditev (105), mednarodne namene in mednarodno podnebno financiranje (94), LULUCF, kmetijstvo in odvzeme na zemljiščih (349), administrativne stroške (50), ravnanje z odpadki (28), pomorski promet (29), letalstvo (14) ter trajne odvzeme (3).

Prihodki z dražb v okviru EU ETS so bistveno prispevali k tem in številnim drugim projektom z velikim učinkom na področju podnebnih ukrepov in energetskega prehoda v državah članicah. Ti projekti so ne le prispevali k zmanjšanju emisij, temveč so tudi zagotovili pravičen zeleni prehod. Pomembno je, da si države članice prizadevajo zagotoviti prepoznavnost vira financiranja ukrepov ali projektov, ki se financirajo iz prihodkov iz EU ETS, da se pokaže prispevek EU ETS k postopnemu razogljičenju in pravičnemu prehodu. Pri večini ukrepov, o katerih se je poročalo za leto 2024, ni jasno, ali je EU ETS izrecno naveden in objavljen kot vir financiranja, kar namerava Komisija preveriti.

Pregled tega, kako je vsaka država članica uporabila svoje prihodke iz EU ETS, je vključen v poročilo o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2025 v spremnem delovnem dokumentu služb Komisije[57].

8.1. Pomoč za posredne stroške

V skladu s členom 10a(6) direktive o EU ETS so države članice pozvane, da sprejmejo finančne ukrepe v korist sektorjev ali podsektorjev, ki so dejansko izpostavljeni tveganju selitve virov CO_2 zaradi znatnih posrednih stroškov ogljika. To se nanaša na stroške ogljika, ki se prek računov za električno energijo prenesejo na elektrointenzivne industrije, ker energetska podjetja kupujejo pravice iz EU ETS.

Komisija je sprejela smernice za državno pomoč v okviru EU ETS, da bi se uskladili pogoji, v skladu s katerimi države članice zagotavljajo to pomoč, in čim bolj zmanjšalo izkrivljanje konkurence na notranjem trgu[58]. V teh smernicah so določeni sektorji, ki so dejansko izpostavljeni tveganju selitve virov CO_2 zaradi posrednih stroškov emisij, določeno pa je tudi, da bi morali upravičenci del pomoči znova vložiti v projekte, s katerimi se zmanjšuje njihov neposredni ali posredni ogljični odtis, s tem pa tudi njihova izpostavljenost tveganju selitve virov CO_2.

Vsaka država članica, ki zagotavlja državno pomoč kot nadomestilo za posredne stroške emisij, je svojo shemo priglasila Komisiji za oceno državne pomoči in prejela potrditev o združljivosti sheme z notranjim trgom. Države članice, ki zagotavljajo tako nadomestilo, morajo objaviti skupni znesek izplačanega nadomestila, vključno z razčlenitvijo po upravičenih sektorjih ali podsektorjih.

Leta 2024 je 15 držav članic zagotovilo pomoč za posredne stroške, nastale v letu 2023. To je enako kot lani. Spremenila pa se je sestava, in sicer po izteku začasne podporne sheme v Avstriji in ponovni uvedbi plačil s strani Nizozemske.

V preglednici 6 so povzeta plačila držav članic, ki so primerjana s prihodki z dražb v letu 2023. Plačila za posredne stroške v letu 2024 so skupaj znašala približno 5,52 milijarde EUR. Gre za 40-odstotno povečanje v primerjavi s plačilom 3,95 milijarde EUR leta 2023, medtem ko se število naprav, ki so prejele pomoč, večinoma ni spremenilo in je znašalo približno 1 850.

Preglednica 6. Zneski pomoči, izplačani v letu 2024 iz prihodkov z dražb ETS za posredne stroške, nastale v letu 2023.

Država članica	**Znesek, izplačan za posredne stroške,**	**Število prejemnikov (naprav)**	**Prihodki z dražb v letu 2023**[3]	**Relativni obseg pomoči za posredne stroške**

[57] Prihodnje poročilo o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2025 in spremni delovni dokument služb Komisije.

[58] Smernice za nekatere ukrepe državne pomoči v okviru sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov po letu 2021 (2020/C 317/04). Tehnična posodobitev teh smernic je v pripravi.

	nastale v letu 2023 [v milijonih EUR]		[v milijonih EUR]	v primerjavi s prihodki z dražb
Belgija	249,9	56	739,9	33,8 %
Češka	60,4	23	771,3	7,8 %
Finska	143,2	55	571,5	25,1 %
Francija	908,8	293	2 060,1	44,1 %
Nemčija	2 395,0	707	7 582,5	31,6 %
Grčija	287,0	57	1 441,8	19,9 %
Italija	165,5	252	3 547,4	4,7 %
Luksemburg	37,6	4	7,6	492,0 %
Nizozemska	147,3	48	1 261,1	11,7 %
Poljska	614,6	97	5 406,7	11,4 %
Portugalska	25,0	23	726,7	3,4 %
Romunija	116,7	31	571,8	20,4 %
Slovaška	58,3	9	377,5	15,4 %
Slovenija	25,4	16	186,5	13,6 %
Španija	282,8	191	3 514,0	8,0 %

Povečanje skupne pomoči je predvsem posledica višjih cen pravic. Pomoč v danem letu temelji na terminski ceni pravic v preteklem letu. Zato je pomoč, izplačana v letu 2024 za stroške, nastale v letu 2023, temeljila na povprečni terminski ceni v letu 2022. Ta cena je znašala 83,59 EUR, kar je približno 50 % več kot v predhodnem letu[59]. Skupna izplačila pomoči se ne povečujejo samodejno v enakem deležu kot cena pravic, saj imajo sheme nadomestil držav članic pogosto na voljo najvišji proračun, izračunan za celotno obdobje uporabe (v večini primerov za obdobje 2021–2030).

Izplačila pomoči za nadomestilo posrednih stroškov so se leta 2024 prav tako povečala, če jih izrazimo kot delež nacionalnih prihodkov z dražb. Izplačani znesek je ustrezal 19 % prihodkov z dražb, ki so jih v letu 2023 zbrale sodelujoče države članice, v primerjavi s 16 % leta 2022. Ta delež se je torej povečal, vendar počasneje kot cena pravic in absolutni znesek izplačanega nadomestila. To je predvsem zato, ker i) se učinek višjih cen pravic delno izravna z zmanjšanjem absolutne količine pravic, prodanih na dražbi, in ii) je lahko skupni znesek nadomestila omejen s proračuni, dodeljenimi posameznim nacionalnim shemam.

Države članice, ki v katerem koli letu za posredne stroške porabijo več kot 25 % svojih prihodkov z dražb, morajo objaviti poročilo s pojasnilom, zakaj so ta prag presegle. Leta 2023 je večina držav članic ostala precej pod to ravnjo, pet držav članic pa je porabilo več. Utemeljitve, ki so jih predložile te države članice, so povzete v nadaljevanju.

Izplačila pomoči Belgije, Francije in Luksemburga so v večini zadnjih petih let presegla navedeni prag. Kot v preteklih letih je bil velik delež plačanih prihodkov z dražb v Belgiji in Franciji pripisan velikemu

[59] V skladu s smernicami o državni pomoči mora nadomestilo držav članic temeljiti na povprečju enoletnih terminskih cen, ugotovljenih na določeni borzi ogljika v EU. Uporabljena cena se lahko med posameznimi državami članicami nekoliko razlikuje glede na uporabljeno borzo ogljika v EU.

deležu nizkoogljične proizvodnje električne energije v državi, zaradi česar so bili prihodki z dražb razmeroma nizki v primerjavi z deležem panog z veliko porabo električne energije.

V Luksemburgu so odhodki še naprej močno presegali skupne prihodke države z dražb. To je bilo deloma posledica dejstva, da je Luksemburg uporabil pravice v okviru EU ETS za izravnavo emisij v sektorjih, zajetih z uredbo o porazdelitvi prizadevanj[60]. Ta praksa se imenuje prilagodljivost na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj (glej poglavje 4.2).

Na Finskem in v Nemčiji se je delež prihodkov prav tako povečal na več kot 25 %. V obeh primerih so organi to pripisali zvišanju cen pravic, ki se uporabljajo kot podlaga za nadomestilo. Analiza preteklega poslovanja, ki jo je opravil nemški organ za trgovanje z emisijami, je pokazala, da je bil 25-odstotni prag od leta 2013 presežen štirikrat, pri čemer so bile kot glavni dejavnik za to opredeljene visoke cene pravic[61].

8.2. Sklad za inovacije EU ETS

Sklad za inovacije, ki se v celoti financira iz EU ETS, je eden največjih programov financiranja na svetu za uvajanje nizkoogljičnih in brezogljičnih inovativnih rešitev in tehnologij na področju industrije, energetike ter mobilnosti in stavb. Sklad zagotavlja nepovratna sredstva za projekte, namenjene trženju inovativnih nizkoogljičnih tehnologij ter uvajanju industrijskih rešitev na trg za razogljičenje Evrope in podporo prehodu na podnebno nevtralnost. S predvidenim razpoložljivim proračunom v skupni višini 40 milijard EUR (na podlagi cene ogljika v višini 75 EUR/t CO_2) je bilo v okviru sklada za inovacije od leta 2020 objavljenih 11 razpisov za zbiranje predlogov, vključno z dvema za dražbe v okviru evropske vodikove banke.

Komisija o izvajanju sklada za inovacije podrobneje poroča ločeno. Tretje poročilo o napredku pri izvajanju sklada za inovacije bo predvidoma objavljeno v četrtem četrtletju 2025[62].

V krogu razpisov v letu 2023, ki se je zaključil februarja 2024 (dražba) in aprila 2024 (neto ničelne tehnologije), se je portfelju sklada pridružilo 83 projektov, kar predstavlja 4,9 milijarde EUR podpore za razogljičenje v energijsko intenzivnih panogah, proizvodnji vodika, proizvodnji energije iz obnovljivih virov, v sektorju mobilnosti (vključno s pomorskim in letalskim sektorjem) ter v proizvodnji ključnih neto ničelnih tehnologij. Podpora je porazdeljena med 18 držav EU in EGP, vključno s prvič podpisanimi projekti v Estoniji in na Slovaškem. Pričakuje se, da bo v okviru teh projektov v prvih desetih letih delovanja razogljičenih 408 milijonov ton CO_2e.

Leta 2023 je bila v okviru evropske vodikove banke prvič organizirana dražba za proizvodnjo obnovljivega (RFNBO) vodika. Izbranih je bilo šest projektov, s katerimi se bo s podporo v višini 694 milijonov EUR v prvih desetih letih delovanja proizvedlo 1,52 milijona ton obnovljivega vodika. Ta konkurenčni postopek zbiranja ponudb je zagotovil stroškovno učinkovito podporo za dobavo zelenega vodika kmetijskemu in pomorskemu sektorju, sektorju za promet težkih vozil ter za

[60] V skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj lahko Luksemburg med letoma 2021 in 2030 v povprečju ukine 0,4 milijona pravic do emisije na leto, kar bi ob prodaji na dražbi po tržni ceni, upoštevani v tem poglavju, ustrezalo 33,5 milijona EUR.

[61] *Beihilfen für indirekte CO2-Kosten des Emissionshandels (Strompreiskompensation) in Deutschland für das Jahr 2023* (Pomoč za posredne stroške trgovanja z emisijami CO_2 (nadomestilo stroškov električne energije) v Nemčiji) (povezava).

[62] Evropska komisija: Generalni direktorat za podnebno politiko, Poročilo o napredku sklada za inovacije v letu 2023 – Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju sklada za inovacije v letu 2023, Urad za publikacije Evropske unije, 2025 (povezava).

proizvodnjo e-metana in e-metanola. Uporabljena je bila možnost „dražba kot storitev“, pri čemer je Nemčija v sklop nacionalnega financiranja prispevala 350 milijonov EUR.

V razpisu za nepovratna sredstva, objavljenem leta 2023, je bila prvič vključena kategorija proizvodnje, v okviru katere je bilo z 1,0 milijarde EUR podprtih 20 projektov za proizvodnjo ključnih tehnologij pri neto ničelnem prehodu, kot so elektrolizatorji, sončne celice, baterije, toplotne črpalke in vetrne turbine. Podobno je bila prvič razpisana pilotna kategorija, ki se je osredotočala na zelo inovativne projekte s potencialom za temeljito razogljičenje, v okviru katere je bilo s 489 milijoni EUR podprtih 19 projektov v različnih sektorjih, vključno s črpalno akumulacijo, shranjevanjem toplote, pomorstvom, energijo plimovanja in drugimi.

Preostali projekti so bili vključeni v kategorije obsežnih projektov (23 projektov s podporo v višini 2,8 milijarde EUR), srednjih projektov (14 projektov s podporo v višini 434 milijonov EUR) in manjših projektov (sedem projektov s podporo v višini 30 milijonov EUR).

Portfelj Sklada je do julija 2025 vključeval 194 tekočih projektov, ki naj bi prejeli podporo v višini 11,3 milijarde EUR[63]. Ti projekti se izvajajo v 27 državah EU/EGP in naj bi v prvih desetih letih delovanja dosegli prihranek emisij v višini približno 860 milijonov CO_2e.

Spodbuda, ki jo zagotavlja cena ogljika v okviru EU ETS, je za te projekte veliko višja od zneska financiranja iz EU ETS. Na primer, korist do zdaj preprečenih stroškov ogljika za gospodarsko upravičenost podjetij na podlagi projektov, ki jih podpira sklad za inovacije, znaša približno 65 milijard EUR (preprečeni stroški ogljika zaradi manjših emisij po povprečni ceni ogljika v višini 75 EUR/t CO_2). To odraža logiko EU ETS, po kateri je cena ogljika glavna dolgoročna spodbuda, sklad za inovacije pa to spodbudo dopolnjuje, da bi se pospešile spremembe[64].

Komisija je konec leta 2024 objavila tri nove razpise s skupnim proračunom v višini 4,6 milijarde EUR:

- neto ničelne tehnologije: proračun razpisa za neto ničelne tehnologije je znašal 2,4 milijarde EUR, do njegovega zaključka aprila 2025 pa je bilo prejetih skupno 359 predlogov iz 28 držav. V okviru teh projektov je bilo skupno zaprošeno za 21,7 milijarde EUR podpore, kar je več kot devetkrat več od razpoložljivega proračuna. Predhodni rezultati kažejo, da je razpis zajemal ključna področja razogljičenja v več kategorijah: energijsko intenzivne industrije (169 predlogov), upravljanje industrijskega ogljika (24), energija iz obnovljivih virov (67) in shranjevanje energije (43). Za kategorijo mobilnosti, ki je bila uvedena leta 2023, zajema pa pomorski, letalski in cestni promet, je prispelo 50 predlogov, medtem ko je stavbni sektor prejel šest predlogov. Posebej veliko zanimanje je bilo v sektorjih, kot so kemikalije, cement in apno, rafinerije ter vodik. Komisija bo rezultate tega razpisa objavila v drugi polovici leta 2025;

- baterije: Komisija je prvič uvedla podporo za proizvodnjo baterijskih celic za električna vozila. Proračun razpisa je znašal 1 milijardo EUR, v aprilu 2025 pa je bilo prejetih 14 predlogov iz osmih držav. Julija 2025 je bilo objavljeno, da je bilo za financiranje v okviru tega razpisa izbranih šest projektov iz Francije (dva), Nemčije (dva), Švedske in Poljske, ki jim bo dodeljena skupna podpora v višini 852 milijonov EUR. Skupna zmogljivost za proizvodnjo baterij v

[63] Nadzorna plošča portfelja sklada za inovacije.

[64] Uvodna izjava 20 Direktive 2009/29/ES, znova potrjeno v uvodni izjavi 14 Direktive (EU) 2018/410.

okviru teh projektov bo znašala približno 56 gigavatnih ur (GWh) baterijskih celic za električna vozila na leto;

- dražba vodika: tretji razpis za zbiranje predlogov je bil namenjen drugemu krogu dražbe evropske vodikove banke za proizvodnjo obnovljivega vodika. Dražba se je začela s skupnim proračunom v višini 1,2 milijarde EUR, vključno z novim, namenskim proračunom v višini 200 milijonov EUR za projekte z odjemalci iz pomorskega sektorja. Dražba se je zaključila februarja 2025 s 66 ponudbami iz 11 držav. Za pripravo sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev je bilo izbranih 15 projektov iz petih različnih držav. V shemo so bila vključena tudi nacionalna sredstva v okviru „dražbe kot storitve“, pri čemer je Avstrija zagotovila 400 milijonov EUR, Španija 280–400 milijonov EUR, Litva pa 36 milijonov EUR. Za 15 izbranih projektov je treba pred podpisom sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev predložiti jamstvo za izvedbo. Za nekatere projekte to jamstvo morda ne bo predloženo, zato bodo umaknjeni iz izbirnega postopka, s tem pa bodo dobili priložnost za povabilo k pripravi sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev projekti z rezervnega seznama. Končni seznam projektov, ki jim bodo dodeljena sredstva, bo objavljen do konca leta 2025.

Za povečanje tehnične, finančne in operativne zrelosti inovativnih projektov je na voljo pomoč pri razvoju projektov, ki jo izvaja Evropska investicijska banka. EIB je leta 2024 podpisala 23 sporazumov o pomoči pri razvoju projektov in jih začela izvajati. Od začetka programa je bil sporazum o podpori podpisan za 62 projektov, ki so bili tudi dokončani. Učinek pomoči pri razvoju projektov je vse bolj viden, tako je devet projektov, ki prej niso bili uspešni, prejelo nepovratna sredstva v okviru razpisa sklada za inovacije v letu 2023. Pomoč pri razvoju projektov je bila zdaj tudi razširjena, tako da je na voljo nosilcem projektov, ki se še niso prijavili na razpis sklada, prijave pa lahko vlagajo neposredno pri EIB[65].

Od leta 2023 so vsi projekti, ki izpolnjujejo minimalne pragove pri vseh merilih za dodelitev v okviru rednih razpisov za nepovratna sredstva (ne glede na to, ali so bili izbrani za sklad za inovacije ali ne), prejeli pečat STEP (platforma za strateške tehnologije za Evropo)[66]. Pečat je znak kakovosti EU, ki se podeljuje visokokakovostnim projektom, ki prispevajo k ciljem platforme STEP, in olajšuje dostop do financiranja s strani držav članic ali zasebnih vlagateljev.

8.3. Sklad za modernizacijo

Sklad za modernizacijo je solidarnostni program, financiran iz EU ETS. S podporo uvajanju projektov, namenjenih modernizaciji energetskih sistemov in izboljšanju energijske učinkovitosti, je sprva podpiral deset držav članic z nižjimi dohodki[67] pri doseganju podnebnih in energetskih ciljev do leta 2030, od leta 2024 pa pri tem podpira tri dodatne države članice z nižjimi dohodki[68]. Proračun sklada se zagotavlja s prodajo deleža količine pravic, določene z zgornjo mejo EU ETS, na dražbi (ki ustreza 438 milijonom pravic), in se porazdeli med države članice upravičenke po določenem ključu[69].

[65] Sklad za inovacije – pomoč pri razvoju projektov, EIB.

[66] Uredba (EU) 2024/795 z dne 29. februarja 2024 (UL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

[67] Prve države članice upravičenke so bile Bolgarija, Hrvaška, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Poljska, Romunija in Slovaška.

[68] Z revizijo direktive o EU ETS leta 2023 so bile prvotnim desetim državam članicam dodane še Grčija, Portugalska in Slovenija.

[69] Priloga IIb k direktivi o EU ETS – ključ za porazdelitev sredstev iz sklada za modernizacijo.

Poleg tega je šest držav članic upravičenk preneslo 320 milijonov pravic iz tretje faze EU ETS (2013–2020) v sklad za modernizacijo. S tem se je njegov skupni obseg ob predpostavki, da povprečna cena ogljika znaša 75 EUR/t CO_2, povečal na več kot 750 milijonov pravic ali 56 milijard EUR v obdobju 2021–2030.

Čeprav države članice izberejo naložbe, ki jih želijo podpreti, morajo večino svojih sredstev v okviru sklada uporabiti za prednostne naložbe. Te vključujejo proizvodnjo in uporabo električne energije iz obnovljivih virov, ogrevanje in hlajenje, energijsko učinkovitost, shranjevanje in posodobitev energetskih omrežij, podporo gospodinjstvom z nizkimi dohodki za odpravo energijske revščine in ukrepe za pravični prehod v regijah, odvisnih od fosilnih goriv. Predloge naložb pregleda EIB. Komisija sprejme odločitev o izplačilu, ko EIB posamezno naložbo potrdi kot prednostno ali ko odbor za naložbe sklada priporoči financiranje neprednostne naložbe. Sklepi o izplačilu se izdajo vsako leto v dveh krogih in zajemajo naložbe v vseh državah članicah upravičenkah.

Od januarja 2021 je bilo potrjenih okoli 200 shem in posameznih projektov v skupnem znesku 19,1 milijarde EUR, ki je bil izplačan državam članicam upravičenkam. Te pobude se večinoma nanašajo na energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost, shranjevanje energije in posodobitev energetskih omrežij.

Komisija je junija 2025 sprejela osmi sklep o izplačilu[70] v okviru sklada za modernizacijo, največjem od leta 2021. Na podlagi tega je EIB devetim državam članicam upravičenkam[71] izplačala zneske v skupni vrednosti 3,7 milijarde EUR za financiranje 34 predlogov naložb. Projekti vključujejo podporo razvoju programa za čist zrak, ki podpira izboljšanje energijske učinkovitosti in zamenjavo virov toplote v enodružinskih stavbah na Poljskem ter povečuje zmogljivost elektroenergetskega omrežja v Latviji.

V drugem krogu zbiranja predlogov v okviru sklada za modernizacijo je bil rok za predložitev predlogov 12. avgust 2025 za neprednostne projekte oziroma 9. september 2025 za prednostne projekte.

Od leta 2025 morajo naložbe izpolnjevati tudi zahteve iz uredbe o taksonomiji v zvezi z načelom, da se ne škoduje bistveno (razen naložbe, ki se financirajo s prenesenimi pravicami).

8.4. Sklad za razogljičenje v okviru ETS za Grčijo

Grčija ima v skladu s členom 10a(9) direktive o EU ETS pravico, da pod določenimi pogoji zahteva do 25 milijonov pravic za razogljičenje oskrbe z električno energijo na svojih otokih[72]. S prodajo teh pravic na dražbi se bo financiral sklad, katerega vrednost je ocenjena na približno 2 milijardi EUR. Grčija, Evropska komisija in EIB si prizadevajo za operacionalizacijo te določbe. Novembra 2024 so izvršni podpredsednik za evropski zeleni dogovor Maroš Šefčovič, grški minister za okolje in energijo

[70] C(2024) 4190 final – Sklep Komisije z dne 12. junija 2024 o izplačilu prihodkov iz sklada za modernizacijo v skladu z Direktivo 2003/87/ES – prvi polletni cikel izplačil v letu 2024.

[71] S petim sklepom o izplačilu na podlagi sklada za modernizacijo so bila odobrena plačila Romuniji (1,1 milijarde EUR), Češki (835 milijonov EUR), Poljski (698 milijonov EUR), Madžarski (77 milijonov EUR), Bolgariji (65 milijonov EUR), Litvi (59 milijonov EUR), Hrvaški (52 milijonov EUR), Slovaški (35 milijonov EUR), Latviji (27 milijonov EUR) in Estoniji (24 milijonov EUR).

[72] 25 milijonov pravic je bilo rezerviranih za morebitno uporabo v skladu s členom 10a(9) direktive o EU ETS (Sporočilo Komisije – Objava skupnega števila pravic v obtoku v letu 2021 za namene rezerve za stabilnost trga v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami, vzpostavljenega z Direktivo 2003/87/ES, in števila nedodeljenih pravic v obdobju 2013–2020, C(2022) 195/02, C/2022/2780 (UL C 195, 13.5.2022).

Teodoros Skilakakis in podpredsednik EIB Joanis Cakiris v Naxosu v Grčiji podpisali tristranski sporazum o vzpostavitvi nacionalnega sklada ETS za razogljičenje za grške otoke[73].

EIB bo odgovorna za oceno finančne vzdržnosti in socialno-ekonomske koristnosti predloga grškega projekta za razogljičenje oskrbe z električno energijo na grških otokih. Če bodo izpolnjeni vsi pogoji, bodo pravice prodane na dražbi, prihodki pa dani na voljo za sofinanciranje do 60 % odobrenih delov projekta. Konkretno bi morala finančna sredstva podpirati projekte oskrbe z energijo iz obnovljivih virov na otokih, kot so fotovoltaični sistemi, vetrne elektrarne na morju in sistemi za samostojno shranjevanje, ter pobude za povezovanje otokov z elektroenergetskim omrežjem celine. Sklad bo prispeval tudi k ukrepom za prilagajanje podnebnim spremembam in krepil odpornost proti ekstremnim vremenskim pojavom.

9. Letalstvo

Direktiva o EU ETS ureja emisije iz letalskega sektorja od leta 2012. S pravnega vidika sistem zajema vse odhodne lete iz EGP in dohodne lete v EGP, če niso izvzeti.

Vendar je EU leta 2013 omejila obveznosti iz EU ETS za letalski sektor na lete znotraj EGP, da bi podprla razvoj svetovnega tržnega ukrepa za zmanjšanje emisij iz letalstva s strani Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO)[74]. Omejitev obsega uporabe direktive o EU ETS je bila od takrat trikrat podaljšana, pri reviziji direktive o EU ETS leta 2023 pa je poudarjeno, da bi to moralo biti zadnje časovno omejeno odstopanje od EU ETS[75]. Leti v približno 75 najmanj razvitih držav in malih otoških držav v razvoju in iz njih so stalno izvzeti.

Od 1. januarja 2020 EU ETS vključuje emisije iz odhodnih letov v Švico, švicarski ETS pa se uporablja za lete do letališč EGP. S tem se zagotavlja spodbuda za razogljičenje ob zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev v obeh smereh. EU ETS se od 1. januarja 2021 uporablja za odhodne lete v Združeno kraljestvo, ETS Združenega kraljestva pa se uporablja za lete do letališč znotraj EGP. S tem se kljub izstopu Združenega kraljestva iz EU zagotavlja, da se oblikovanje cen ogljika uporablja tudi za emisije iz letalstva.

EU ETS od 1. januarja 2024 vključuje emisije iz večine letov[76] v devet najbolj oddaljenih regij EU in iz njih ter emisije iz odhodnih letov iz najbolj oddaljenih regij v Švico in Združeno kraljestvo. To pomeni, da se bo področje uporabe oblikovanja cen ogljika v okviru ETS razširilo za skupno 7 %. Švica je prav tako v letu 2024 v svoj ETS vključila emisije iz letov v najbolj oddaljene regije[77].

[73] Izvršni podpredsednik Šefčovič podpisal sporazum med Grčijo, Evropsko investicijsko banko in Komisijo o skladu za razogljičenje za grške otoke – Evropska komisija.

[74] Sklep št. 377/2013/EU z dne 24. aprila 2013 o začasnem odstopanju od Direktive 2003/87/ES (UL L 113, 25.4.2013).

[75] Uvodna izjava 30 Direktive (EU) 2024/958 o reviziji direktive o EU ETS.

[76] Začasno odstopanje od EU ETS je določeno do leta 2030 za emisije iz letov med letališčem v najbolj oddaljeni regiji ene od držav članic in letališčem v isti državi članici.

[77] *Additional free allocation for flights to outermost regionsEmissions trading system for aircraft operators* (Dodatna brezplačna dodelitev za lete v najbolj oddaljene regije – Sistem trgovanja z emisijami za operatorje zrakoplovov), Zvezni urad za okolje, 31. avgust 2024.

Hkrati je bila za lažji napredek v ICAO omejitev področja uporabe EU ETS na letalstvo v Evropi podaljšana do konca leta 2026, saj bi morale vse večje tretje države od leta 2027 uporabljati shemo za poravnavo in zmanjševanje emisij ogljika za mednarodni letalski promet (CORSIA). Komisija mora v okviru pregleda ETS sredi leta 2026 na podlagi najnovejših podatkov o emisijah (člen 28b(3), točka (b), direktive o EU ETS) oceniti, ali tretje države, za katere se šteje, da sodelujejo v shemi CORSIA, predstavljajo več ali manj kot 70 % emisij iz mednarodnega letalstva. Cilj tega pristopa je spodbuditi vse države, ki bi morale sodelovati v shemi CORSIA, k njenemu izvajanju, ko bo to postalo „obvezno“[78]. Na splošno EU spodbuja vse države k sodelovanju.

Ocena, ki se zahteva z direktivo o EU ETS, določa jasne parametre za izračun 70-odstotnega praga. V številcu se upoštevajo emisije iz mednarodnega letalstva, ki jih predstavljajo „države, navedene v izvedbenem aktu, sprejetem na podlagi člena 25a(3)“, kar pomeni države, ki niso države EGP, Švica in Združeno kraljestvo. Številec zato vključuje emisije s prog med državami, navedenimi v izvedbenem aktu, ter prog med državo članico EGP ali Švico ali Združenim kraljestvom in temi državami. Ocena sledi načelu, ki temelji na progah, tj. ob predpostavki, da se za vsak let na teh progah uporablja izravnava v okviru sheme CORSIA, tudi če ga opravlja prevoznik iz nesodelujoče države[79]. S tem se prepreči podcenjevanje. V imenovalcu tega izračuna so vse „emisije iz mednarodnega letalstva“, kar pomeni vse emisije na progah med dvema državama ICAO. Za ta izračun bodo uporabljeni podatki, ki jih objavi[80] sekretariat ICAO, tj. tisti, ki jih neposredno sporočijo države ali pa jih sekretariat ICAO dopolni v skladu z dogovorjeno metodologijo. Izračun je naslednji:

$$\frac{CO_2 emissions relating to non-European States on routes between countries participating in CORSIA offsetting}{CO_2 emissions on international routes}$$

Leta 2024 je bilo v skladu z veljavnim področjem uporabe EU ETS izdanih 27,6 milijona pravic za letalstvo. Število brezplačno dodeljenih pravic je znašalo 17,5 milijona. Operaterji zrakoplovov, ki jih upravljajo nacionalni administratorji v EGP, so v okviru švicarskega ETS brezplačno prejeli nekaj več kot 0,3 milijona švicarskih pravic za letalstvo. Leta 2024 je bilo na dražbah prodanih približno 6,7 milijona pravic za letalstvo.

Emisije operaterjev zrakoplovov so se v letu 2024 v primerjavi z letom 2023 še naprej povečevale. Tako so leta 2024 znašale 62,6 Mt CO_2e (vključno z 1,1 Mt emisij operaterjev, ki jih upravlja Švica), medtem ko so leta 2023 znašale 54,3 Mt. To je delno posledica razširitve geografskega področja uporabe za najbolj oddaljene regije. V preglednici 7 so predstavljene preverjene emisije operaterjev zrakoplovov skupaj s količinami brezplačno dodeljenih pravic in pravic, prodanih na dražbi, v letalskem sektorju od leta 2019. Od leta 2021 v EU ETS niso več vključeni dohodni leti iz Združenega kraljestva.

[78] Države so imele leta 2018 največji delež dejavnosti mednarodnega letalstva, merjeno v „opravljenih tonskih kilometrih“ (RKT), kar pomeni, koliko plačanega tovora ali potnikov je letalski prevoznik prepeljal in kako daleč. Teh 34 držav je navedenih na seznamu International-RTK-rankings_2018_SIDS_LDC_LLDC.pdf.

[79] Pristop sheme CORSIA, ki temelji na progah, pomeni, da mora za letalskega prevoznika, ne glede na to, kje ima sedež, vedno veljati zahteva za izravnavo na progah med dvema sodelujočima državama. „Matična država“ letalskega prevoznika je edina odgovorna za njegovo skladnost s shemo CORSIA. Na primer: letalski prevoznik A iz države A, ki je izvzet iz sheme CORSIA, mora vseeno sodelovati pri izravnavi, kadar leti na zajetih progah med sodelujočima državama B in C. Država A je odgovorna za zagotavljanje skladnosti letalskega prevoznika A na teh letih, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji.

[80] Sekretariat ICAO objavi ta dokument vsako leto. Za leto 2024 ga je objavil oktobra pod naslovom „Skupne letne emisije CO_2 in informacije za operaterje letal“, dokument pa je dostopen v delu III naslednjega spletišča: https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/CCR.aspx.

V okviru svežnja „Pripravljeni na 55“ sta bili leta 2023 sprejeti dve reformi v zvezi z EU ETS za letalstvo, da bi se pospešilo zmanjšanje emisij v sektorju[81] in da bi se shema CORSIA za lete zunaj Evrope letalskih prevoznikov s sedežem v EU uvedla v pravo EU[82]. Reformi se trenutno izvajata.

Komisija je za uvedbo sheme CORSIA v pravo EU julija 2025 sprejela seznam držav, za katere se šteje, da so leta 2025 uporabljale shemo CORSIA za emisije[83]. Ta seznam se posodablja vsako leto. Komisija je julija 2024 objavila pravila za izračun zahtev za izravnavo v okviru sheme CORSIA[84]. Pristojni organi v državah članicah bodo ta pravila za emisije uporabljali do konca leta 2026.

Komisija kot pomemben korak k izboljšanju preglednosti objavlja več podatkov o emisijah iz letalstva, hkrati pa varuje poslovno občutljive podatke. Junija 2025 je objavila zbirne podatke o letnih emisijah iz aerodromskih parov v EGP v letu 2023[85]. To je bil prvi korak k objavi vseh podatkov za leto 2023.

[81] Direktiva (EU) 2023/958 z dne 10. maja 2023 o dopolnitvi Direktive 2003/87/ES (UL L 130, 16.5.2023).

[82] Sklep (EU) 2023/136 z dne 18. januarja 2023 o spremembi Direktive 2003/87/ES (UL L 19, 20.1.2023).

[83] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2025/1500 z dne 23. julija 2025 (UL L, 2025/1500, 24.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/1500/oj).

[84] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2024/1879 z dne 9. julija 2024 (UL L, 2024/1879, 10.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/1879/oj).

[85] Objava podatkov o emisijah iz aerodromskih parov za leto 2023 – Evropska komisija, GD za podnebno politiko, 19. junij 2025.

Preglednica 7. Letalstvo v okviru EU ETS (2019–2024) – preverjene emisije [v milijonih ton CO_2e], brezplačna dodelitev in pravice, prodane na dražbi [v milijonih pravic]. Podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 1. oktobra 2025.

Leto	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Preverjene emisije – letalstvo	68,2	25,2	27,9	49,5	54,3	62,6
Sprememba na medletni ravni[86]	+1 %	–63 %	+30 %	+77 %	+9,7 %	+15,3 %
Brezplačno dodeljene pravice (EU27 + Islandija, Lihtenštajn in Norveška + Združeno kraljestvo + Švica)[87]	31,3[88]	32,5	24,0	23,1	22,5	17,5
Pravice, dodeljene za podporo polnjenju trajnostnih letalskih goriv (FEETS)	/	/	/	/	/	1,3
Brezplačno dodeljene pravice iz posebne rezerve za nove udeležence in hitro rastoče operatorje	1,0	0,8	0,3	0,25	0,23	/
Količine pravic, prodanih na dražbi	5,5	9,2	3,8	3,7	5,7	6,7

Revidirana direktiva o EU ETS iz leta 2023 spodbuja izvajanje načela odgovornosti povzročitelja v letalskem sektorju. Brezplačne dodelitve za operaterje zrakoplovov bodo postopoma odpravljene do konca leta 2025. Leta 2025 se operaterjem zrakoplovov dodeli 50 % manj brezplačnih pravic.

Razogljičenje letalstva je nujno. Cena ogljika v okviru EU ETS že zagotavlja spodbudo v višini približno 200 EUR na tono uporabljenega trajnostnega letalskega goriva v primerjavi s fosilnim kerozinom. Komisija je leta 2025 v okviru EU ETS uvedla dodaten podporni mehanizem za uporabo trajnostnih letalskih goriv. Letalski prevozniki lahko za vsako tono upravičenega goriva, uporabljenega

[86] Ob upoštevanju posodobljenega obsega letalstva v okviru EU ETS (brez dohodnih letov iz Združenega kraljestva). Podatki operaterjev zrakoplovov, ki jih upravlja Švica, so vključeni samo v vnose za obdobje 2020–2023.

[87] Pri teh številkah niso upoštevani niti vsa zaprtja operaterjev zrakoplovov in brezplačne pravice iz posebne rezerve za nove udeležence in hitro rastoče operaterje niti donosi v letu 2012 zaradi spremembe področja uporabe. Vira: EUTL, GD za podnebno politiko.

[88] Če bi se upoštevalo število pravic, ki niso bile dodeljene zaradi zaprtij operaterjev zrakoplovov, bi bilo dejansko število pravic, dodeljenih za leto 2019, za 4 milijone manjše od navedenega (glej sprotno opombo 8 v Obvestilu C(2020) 8643, UL C 428, 11.12.2020). Dodeljevanje pravic Združenemu kraljestvu (4,31 milijona pravic od skupne količine za leto 2019) je bilo leta 2019 začasno prekinjeno zaradi zaščitnih ukrepov, ki jih je Komisija sprejela za varstvo okoljske celovitosti EU ETS v primerih, ko se pravo EU preneha uporabljati za državo članico, ki izstopi iz EU. Dodeljevanje se je ponovno začelo leta 2020.

na progah ETS, zaprosijo za podporo v višini od približno 500 EUR do 7 000 EUR [89] na tono goriva. Ta spodbuda je od 1. januarja 2024 na voljo za upravičena goriva, ki se natočijo na poteh, vključenih v EU ETS. Za leto 2024 je bila spodbuda iz EU ETS (ker operaterjem ni treba predati pravic) vredna približno 25 milijonov EUR. To je bilo dopolnjeno še s podporo ETS v višini približno 1,3 milijona pravic v vrednosti približno 100 milijonov EUR[90].

EU priznava, da vplivov letalstva, nepovezanih s CO_2, ni več mogoče prezreti[91], in je prva jurisdikcija, ki je uvedla okvir za spremljanje, sporočanje in preverjanje teh vplivov (glej poglavje 11.1.2).

10. Pomorski promet

Pomorski promet je velik povzročitelj emisij toplogrednih plinov. Emisije iz dejavnosti pomorskega prometa so vključene v EU ETS kot del splošne strategije EU za razogljičenje pomorskega prometa. Od 1. januarja 2024 so emisije iz dejavnosti pomorskega prometa vključene v področje uporabe EU ETS za 50 % emisij iz plovb, ki se začnejo ali končajo zunaj EGP, in 100 % emisij, ki nastanejo med dvema pristaniščema EGP in kadar so ladje v pristanišču EGP.

Ta razširitev EU ETS temelji na določbah, ki se uporabljajo za druge sektorje, vključene v EU ETS, ter uredbi EU o SPP v pomorstvu (uredba o spremljanju emisij ogljikovega dioksida iz pomorskega prevoza, poročanju o njih in njihovem preverjanju)[92]. Za leti 2024 in 2025 EU ETS za pomorski promet zajema le emisije CO_2, vendar se bo od leta 2026 razširil tudi na emisije CH_4 in N_2O. Ladjarske družbe so za leto 2024 poročale o 89,8 milijona tonah preverjenih emisij CO_2[93].

Obveznost ladjarskih družb, da predajo pravice, se uvaja postopoma, z obdobjem postopnega uvajanja, ki traja do leta 2026. V tem obdobju morajo ladjarske družbe leta 2025 predati pravice za 40 % emisij, sporočenih leta 2024, in leta 2026 za 70 % emisij, sporočenih leta 2025. Dodatno zmanjšanje velja za plovila, kategorizirana za plovbo v ledu.

Ladjarske družbe so morale o svojih emisijah za leto 2024 poročati do 31. marca 2025, ustrezno število pravic do emisije pa predati do 30. septembra 2025.

Zahteve za predajo so po uporabi odbitkov in koeficienta postopnega uvajanja za leto 2024 ustrezale 35,6 milijona pravicam EU. Za premostitev vrzeli med preverjenimi emisijami in predanimi pravicami iz pomorskega prometa se za leto 2024 ukinja 54 243 768 pravic.

---

[89] Ta sistem podpore zajema celoto ali del preostale razlike v ceni med fosilnim kerozinom in upravičenimi letalskimi gorivi, ki jih posamezni komercialni operaterji zrakoplovov uporabljajo na svojih letih, zajetih z učinkovitim oblikovanjem cen ogljika v okviru EU ETS, ter tako spodbuja te operaterje k čistejšim možnostim goriva.

Delegirana uredba Komisije (EU) 2025/723 z dne 6. februarja 2025 (UL L 2025/723, 16.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2025/723/oj).

Obvestilo Komisije C/2025/3186, UL C, C/2025/2934, 27.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2934/oj.

[90] Sklep Komisije z dne 12. septembra 2025 (UL C, C/2025/5004, 16.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5004/oj).

[91] Splošni vpliv svetovnega letalstva na podnebje močno presega emisije CO_2. Splošni vpliv letalstva je po ocenah dva- do štirikrat večji od vplivov emisij CO_2, če se upoštevajo tudi vplivi, ki niso povezani s CO_2. Obravnava teh emisij je pomembna, saj je Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC) v šestem ocenjevalnem poročilu o blaženju podnebnih sprememb mednarodno letalstvo – in ladijski promet – izpostavil kot sektorja, katerih podnebni cilji ne zadostujejo za ustavitev višanja globalne temperature v skladu s Pariškim sporazumom.

[92] Uredba (EU) 2015/757 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o spremljanju emisij toplogrednih plinov iz pomorskega prometa, poročanju o njih in njihovem preverjanju ter spremembi Direktive 2009/16/ES (UL L 123, 19.5.2015).

[93] Preverjene emisije za pomorski promet v registru Unije na dan 15. oktobra 2025.

Direktiva o EU ETS vključuje klavzulo o poročanju in pregledu za spremljanje izvajanja EU ETS za pomorski promet, zlasti za zgodnje odkrivanje in obravnavanje morebitnega izogibanja. Poleg tega bo Komisija leta 2026 pregledala EU ETS za pomorski promet, vključno s preučitvijo morebitne razširitve njegovega področja uporabe na ladje z bruto tonažo manj kot 5 000 ton, vendar ne manj kot 400 ton, in oceno ustreznega razvoja v Mednarodni pomorski organizaciji (IMO). Aprila 2025 je IMO odobrila okvir za neto ničelne emisije, vključno z globalnim standardom za postopno zmanjšanje intenzivnosti toplogrednih plinov goriv za plovila in elementom za oblikovanje cen za emisije toplogrednih plinov iz mednarodnega ladijskega prometa, kar je EU pozdravila. Sporazum, ki še čaka na sprejetje, je pomemben korak k cilju neto ničelnih emisij iz pomorskega prometa do leta 2050 ali približno do tega leta, kot je določeno v strategiji IMO o toplogrednih plinih iz leta 2023. Razprave o sprejetju sporazuma so bile preložene na oktober 2026.

11. Okvir za izvajanje EU ETS

Okoljsko verodostojen EU ETS, ki deluje nemoteno, je odvisen od zanesljivega okvira zahtev za spremljanje, poročanje, preverjanje in akreditacijo. Te zahteve so harmonizirane v uredbi o spremljanju in poročanju ter uredbi o akreditaciji in preverjanju (Uredba (EU) 2018/2067)[94]. Države morajo vsako leto poročati o izvajanju teh uredb in direktive o EU ETS.

V tem poglavju so povzeti ključni podatki o izvajanju EU ETS, ki so jih države sporočile v skladu s členom 21 direktive o EU ETS za leto 2024. Vidiki izvedbenega okvira za pomorstvo so podrobno predstavljeni v poglavju 11.6.

Ciper do 27. oktobra 2025, ko je bilo to poročilo dokončano, še vedno ni predložil svojega poročila za leto 2024. Ker najnovejši razpoložljivi podatki za Ciper niso na voljo, so v tem poglavju kot približek uporabljeni podatki, ki jih je Ciper sporočil za leto 2023, da se omogoči medletna primerjava. Za vse druge države se uporabljajo podatki za leto 2024.

11.1. Spremljanje emisij in poročanje o njih

Režim spremljanja emisij v sistemu EU ETS temelji na pristopu gradnikov. To upravljavcem omogoča visoko stopnjo prožnosti, s čimer se zagotavljata stroškovna učinkovitost in zanesljivost podatkov o emisijah. Operaterji lahko uporabljajo več pristopov k spremljanju (na podlagi izračuna ali na podlagi meritev in izjemoma nadomestni pristop), pa tudi kombinacijo metod za posamezne dele naprave. Operaterji zrakoplovov lahko uporabljajo le pristop na podlagi izračuna, pri čemer je osrednji parameter leta poraba goriva.

V skladu z uredbo o spremljanju in poročanju morajo imeti upravljavci naprav in operaterji zrakoplovov načrt za spremljanje, ki ga odobri pristojni nacionalni organ. To preprečuje samovoljno izbiro metodologij spremljanja in časovne spremembe. V letu 2024 so se lahko za naprave v štirih državah[95] (petih v letu 2023) še naprej uporabljali poenostavljeni načrti za spremljanje v primerih z majhnim tveganjem[96]. Za letalstvo se ta določba uporablja samo za male onesnaževalce v Belgiji.

[94] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2018/2067 z dne 19. decembra 2018 (UL L 334, 31.12.2018). Uredba je bila leta 2020 spremenjena z Uredbo (EU) 2020/2084, leta 2024 z Uredbo (EU) 2024/1321, leta 2025 pa z Uredbo (EU) 2025/1192. Glej prečiščeno besedilo.

[95] Te države članice so bile Danska, Finska, Litva in Nizozemska. Madžarska ne uporablja več poenostavljenega poročanja.

[96] Člen 13 uredbe o spremljanju in poročanju.

Naprave so še naprej izpolnjevale pravne zahteve glede spremljanja emisij. Večina upravljavcev naprav je za izračun emisij uporabila metodologijo na podlagi izračuna[97]. Glede na poročila so se sistemi za neprekinjeno merjenje emisij uporabljali samo pri 274 napravah (3,2 %) v 23 državah. Od tega so se navedeni sistemi pri 221 napravah uporabljali za merjenje emisij CO_2, pri 40 napravah za N_2O in pri 13 napravah za oba plina. Sistem za neprekinjeno merjenje emisij se najpogosteje uporablja v Franciji. Izmerjene emisije 163 naprav so vsebovale tudi biogeni CO_2. Od naprav, pri katerih se uporabljajo sistemi za neprekinjeno merjenje emisij, se je pri 189 ta metodologija uporabljala za merjenje več kot 95 % emisij, pri drugih 85 pa se je uporabljala kombinacija sistemov za neprekinjeno merjenje emisij in metodologije na podlagi izračuna.

Samo 12 držav je poročalo o uporabi nadomestnega pristopa. Ta je bil uporabljen pri 31 napravah (šestih več kot leta 2023, vendar z 0,6 Mt CO_2e nižjimi emisijami), katerih emisije znašajo približno 2,0 Mt CO_2e. Ena naprava na Nizozemskem zaradi svoje zapletene strukture ustvari 52 % vseh sporočenih emisij, določenih z uporabo nadomestne metodologije.

Večina naprav je leta 2024 uporabila najnižje stopnje[98], ki se zahtevajo v skladu z uredbo o spremljanju in poročanju. Glede na poročila je le 97 naprav kategorije C (leta 2023 98) pri vsaj enem parametru odstopalo od zahteve glede uporabe najvišjih stopenj za glavne tokove vira. Nahajale so se v 18 različnih državah (leta 2023 v 17) in predstavljale 17,1 % naprav kategorije C. Ta odstopanja so dovoljena le, če upravljavec dokaže, da doseganje najvišje stopnje tehnično ni izvedljivo ali da mu povzroča nerazumno visoke stroške. Ko ti pogoji niso več izpolnjeni, mora upravljavec sistem za spremljanje ustrezno izboljšati.

11.1.1. Spremljanje emisij, ki nastanejo pri sežiganju komunalnih odpadkov, in poročanje o njih

Komisija mora do 31. julija 2026 oceniti izvedljivost vključitve emisij, ki nastanejo pri sežiganju komunalnih odpadkov (in po možnosti drugih postopkih ravnanja z odpadki), v EU ETS. Ta ocena je del širšega pregleda sistema EU ETS, ki naj bi bil predlagan v letu 2026.

Od 1. januarja 2024 je treba v okviru EU ETS spremljati emisije iz naprav za sežiganje komunalnih odpadkov (nad pragom 20 MW nazivne vhodne toplotne moči) in poročati o njih. Vendar za te emisije trenutno ni treba predati pravic. 18 držav (17 držav članic in Norveška) je za leto 2024 poročalo o emisijah iz zgorevanja goriv v napravah za sežiganje komunalnih odpadkov[99].

11.1.2. Spremljanje vplivov letalstva, nepovezanih s CO_2, in poročanje o njih

Od 1. januarja 2025 morajo operaterji zrakoplovov spremljati vplive letalstva, nepovezane s CO_2, in o njih poročati. Obveznost zajema sulfatne in sajaste delce, vodno paro, dušikove okside in žveplov dioksid, ki jih letala izpuščajo med letom. Za lažji začetek se do leta 2026 obveznost spremljanja vplivov letalstva, nepovezanih s CO_2, in poročanja o njih uporablja le za lete znotraj EGP (vključno z

[97] Glavni razlog za to je, da metodologija na podlagi meritev zahteva znatne vire ter znanje in izkušnje, ki jih veliko manjših upravljavcev nima.

[98] V skladu z uredbo o spremljanju in poročanju morajo vsi upravljavci uporabljati določene najnižje stopnje. Naprave, ki oddajajo več kot 50 kt CO_2, morajo uporabljati najvišjo stopnjo za glavne tokove vira (kar pomeni zanesljivejšo kakovost podatkov, medtem ko za manjše vire zaradi stroškovne učinkovitosti veljajo manj stroge zahteve).

[99] Vse države v EU ETS nimajo zmogljivosti za sežiganje komunalnih odpadkov ali naprav, za katere velja obveznost spremljanja v okviru EU ETS.

najbolj oddaljenimi regijami) ter za lete iz EGP v Švico in Združeno kraljestvo. Spodbuja se prostovoljno poročanje na vseh progah. Od leta 2027 se obveznost poročanja samodejno uporablja za vse lete.

Operaterji zrakoplovov lahko izberejo eno od dveh metod za spremljanje svojih vplivov letalstva, nepovezanih s CO_2. Metoda C je standardna metoda, pri kateri se poleg lastnosti zrakoplova in goriva upoštevajo vremenski podatki in informacije za letenje, medtem ko se pri metodi D uporablja bolj poenostavljena metodologija spremljanja za izračun emisij pri operaterjih nizkoemisijskih zrakoplovov, saj večinoma zahteva informacije o letenju in trajektoriji. Vremenski podatki in podatki o lastnostih goriva se lahko izpustijo.

Komisija razvija orodje za spremljanje NEATS, da bi olajšala postopek spremljanja in poročanja. Prva poročila je treba predložiti v letu 2026.

Komisija bo na podlagi rezultatov uporabe okvira za spremljanje vplivov letalstva, ki niso povezani s CO_2, do 31. decembra 2027 predložila poročilo in po potrebi zakonodajni predlog za zmanjšanje vplivov, ki niso povezani s CO_2.

11.2. Preverjanje in akreditacija

Preveritelje poročil o emisijah v okviru EU ETS mora v skladu z uredbo o akreditaciji in preverjanju[94] ter standardoma ISO 17029 in ISO 14065 (mednarodnima standardoma ISO, ki se uporabljata za akreditacijo preveriteljev) akreditirati nacionalni akreditacijski organ. Akreditirani preveritelji lahko delujejo z medsebojnim priznavanjem v vseh državah, vključenih v EU ETS, pri čemer lahko v celoti izkoristijo enotni trg. To zagotavlja tudi zadostno razpoložljivost storitev po vsej EU. V oddelku 4 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije je prikazan podroben pregled vidikov akreditacije in preverjanja v letu 2024.

Leta 2024 je bilo 94 preveriteljev akreditiranih za naprave, 17 pa za operaterje zrakoplovov. Poleg tega je 26 držav poročalo, da je na njihovem ozemlju leta 2024 deloval vsaj en tuji preveritelj, šest držav pa je navedlo, da so imele samo tuje preveritelje. To kaže, da je medsebojno priznavanje preveriteljev med državami še naprej uspešno.

Ugotovljeno je bilo, da je raven skladnosti preveriteljev z uredbo o akreditaciji in preverjanju visoka. Za leto 2024 je bil sporočen le en začasni odvzem akreditacije preveritelju (Romunija). Hkrati ni bilo sporočeno, da bi se kateremu koli preveritelju akreditacija preklicala. V dveh primerih se je zmanjšal obseg akreditacije preveriteljev (Danska in Francija). Za primerjavo, za leto 2023 niso bili sporočeni nobeni začasni odvzemi in preklici akreditacije, sporočeni pa sta bili dve zmanjšanji obsega.

Druga revizija uredbe o akreditaciji in preverjanju je bila sprejeta 18. junija 2025[100]. Namen te revizije je bil:

- uskladitev z revizijami, ki so bile leta 2024 vključene v uredbo o spremljanju in poročanju:
    - vključiti zahteve glede preverjanja poročil o vplivih letalstva, nepovezanih s CO_2, pregledov preveritelja v zvezi s prevozom CO_2 ter zajemanjem in uporabo ogljika, pregledov preveritelja v zvezi z biomaso, obnovljivimi gorivi nebiološkega izvora

[100] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2025/1192 (UL L, 2025/1192, 19.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1192/oj).

(RFNBO) in recikliranimi ogljičnimi gorivi, sintetičnimi nizkoogljičnimi gorivi ter pregledov preveritelja v zvezi z alternativnimi letalskimi gorivi in gorivi, upravičenimi do podpore iz sistema ETS,

- opredeliti vlogo preveritelja v ETS2 za posamezne enostavne primere spremljanja in dodatno poenostaviti preverjanje v takih primerih;

- uskladitev z uredbo o brezplačni dodelitvi, da se vključi preverjanje poročil o podnebni nevtralnosti.

11.3. Smernice

Komisija je pripravila smernice[101] za spremljanje, poročanje, preverjanje in akreditacijo. Cilj je pristojnim organom, upravljavcem, preveriteljem in drugim deležnikom zagotoviti podrobna navodila, tehnike in najboljše prakse o izvajanju sistema EU ETS. Te smernice imajo ključno vlogo pri zagotavljanju celovitosti, preglednosti, skladnosti in točnosti podatkov o emisijah v okviru EU ETS. Zaradi razvoja metodologij in tehnologij uporaba najboljših praks in novih tehnik prispeva k zmanjšanju napak in podpira splošno učinkovitost sistema pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov.

Te smernice se bodo posodabljale, da bi se upoštevale revizije uredbe o spremljanju in poročanju ter uredbe o akreditaciji in preverjanju. Prednost je bila dana splošnim smernicam za naprave (objavljenim v začetku leta 2025), sledile pa so smernice za operaterje zrakoplovov, smernice o „biomasnih gorivih in drugih gorivih z ničelno stopnjo emisij“, smernice o preverjanju itd., ki naj bi bile objavljene v drugi polovici leta 2025.

Hkrati so bile v začetku leta 2025 posodobljene vse predloge za poročanje v okviru spremljanja, poročanja in preverjanja, da so se upoštevale nove določbe obeh uredb. Za konec se posodabljajo še smernice za spremljanje in poročanje v okviru ETS2. Smernice za akreditacijo in preverjanje v okviru ETS2 so bile objavljene junija 2025[102]. Vse sekundarne smernice naj bi bile posodobljene v letu 2025.

11.4. Pristojni nacionalni organi

Organizacija pristojnih nacionalnih organov za izvajanje EU ETS se med državami razlikuje. V nekaterih državah je vključenih več lokalnih organov, v drugih pa je izvajanje bolj centralizirano. Države te pristope izbirajo na podlagi stroškovne in časovne učinkovitosti. Pregled usklajevanja med pristojnimi organi, ki izvajajo EU ETS, je predstavljen v oddelku 4 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

Vse države so poročale o vsaj enem osrednjem pristojnem organu, ki je v letu 2024 sodeloval pri izvajanju EU ETS. V šestih državah je bil za vse dejavnosti EU ETS odgovoren le en osrednji pristojni organ[103]. Če dejavnosti EU ETS upravlja več pristojnih organov, so države poročale o uporabi ene ali več različnih rešitev in orodij za usklajevanje dela med temi organi. Te rešitve in orodja vključujejo osrednji pristojni organ, ki je odgovoren za spremljanje, poročanje, akreditacijo in preverjanje

[101] Spremljanje emisij iz EU ETS, poročanje o njih in njihovo preverjanje, GD za podnebno politiko, 31. avgust 2024.

[102] Smernice, Uredba o akreditaciji in preverjanju – smernice za preverjanje v okviru ETS2, junij 2025.

[103] Te države so bile Češka, Danska, Irska, Islandija, Italija in Lihtenštajn.

(11 držav) ter ima usklajevalno vlogo[104] (deset držav), osrednji pristojni organ, ki izdaja zavezujoča navodila in smernice za lokalne organe (pet držav), zagotavlja skupno usposabljanje pristojnih organov (osem držav) in sklicuje redne delovne skupine ali srečanja organov (14 držav).

Leta 2024 16 držav upravljavcem naprav ni zaračunavalo upravnih pristojbin za izdajo dovoljenj za načrte za spremljanje in njihovo odobritev (toliko kot leta 2023). V 18 državah pristojbin prav tako ni bilo treba plačevati operaterjem zrakoplovov (v 17 državah leta 2023). Pristojbine so se zelo razlikovale glede na državo in vrsto storitve ter so znašale od približno 19 EUR do 9 300 EUR za izdajo dovoljenja in odobritev načrta za spremljanje za naprave ter od 2 EUR do 4 700 EUR za operaterje zrakoplovov. Trinajst držav je poročalo, da poleg upravnih pristojbin za prvo odobritev zaračunavajo tudi upravne pristojbine v različnih zneskih za znatne spremembe dovoljenj ali načrtov za spremljanje. Pregled upravnih pristojbin v EU ETS je predstavljen v oddelku 4 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

11.5. Skladnost z EU ETS

Skladnost z zahtevami EU ETS se preverja letno. Upravljavec naprave ali operater zrakoplova mora za vsako leto delovanja do 31. marca naslednjega leta predložiti letno poročilo o emisijah. Ko pristojni organ pregleda preverjeno poročilo, mora upravljavec do 30. septembra istega leta predati število pravic, ki ustreza njegovim preverjenim emisijam.

V skladu z direktivo o EU ETS se za vsako tono izpuščenega CO_2, za katero pravica ni bila predana pravočasno, naloži kazen v višini 100 EUR[105]. Ta znesek se prišteje ustreznim stroškom predaje pravic. Za kršitve zakonodaje o EU ETS se lahko uporabijo tudi druge kazni.

Podroben pregled ukrepov za zagotavljanje skladnosti in kazni za presežne emisije v okviru EU ETS je predstavljen v oddelku 4 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

V ciklu skladnosti za leto 2024 je bila raven skladnosti z zahtevami EU ETS še naprej zelo visoka. Upravljavci in operaterji, odgovorni za več kot 99 % emisij iz proizvodnje električne energije, industrijske proizvodnje in letalstva, so tako kot v zadnjih letih pravočasno izpolnili svoje pravne obveznosti.

Učinkovitost sistema zagotavljanja skladnosti se je izboljšala tudi s povečanjem uporabe elektronskega poročanja. Leta 2024 je 17 držav uporabljalo avtomatiziran sistem za elektronsko izmenjavo podatkov med upravljavci ali operaterji zrakoplovov. Deset držav je avtomatizirane informacijske sisteme uporabljalo tudi za upravljanje delovnih postopkov v zvezi z načrti metodologije spremljanja, letnimi poročili o ravni dejavnosti in drugimi izmenjavami informacij o dodelitvah.

Zaradi izjemnih okoliščin je 12 držav (devet v letu 2023) preveriteljem dovolilo izvedbo virtualnih obiskov na lokaciji[106]. Ustrezni pristojni organ je odobril virtualne obiske na lokaciji v zvezi s 27 napravami in 46 operaterji zrakoplovov. Leta 2024 je bila uredba o akreditaciji in preverjanju

[104] Če so za spremljanje, poročanje in preverjanje odgovorni regionalni/lokalni organi, ustrezne dokumente (kot so načrti za spremljanje) zaradi nadzora kakovosti postopkov spremljanja, poročanja in preverjanja pregleda tudi osrednji pristojni organ.

[105] Kazen se indeksira v skladu z inflacijo.

[106] V skladu s členom 34a uredbe o akreditaciji in preverjanju lahko preveritelj izvede virtualni obisk na lokaciji, če lokacije ne more obiskati zaradi izrednih in nepredvidljivih okoliščin. Virtualni obisk lahko opravi le, če to odobri pristojni organ in če so izpolnjeni določeni pogoji.

spremenjena tako, da so bile možnosti za virtualne obiske na lokaciji razširjene tudi na letalski sektor. Preveritelji lahko zdaj izvajajo virtualne obiske na lokaciji tudi brez okoliščin višje sile, če so izpolnjeni določeni pogoji.

Preglede skladnosti v zvezi z letnimi poročili o emisijah izvajajo vse države, ki upravljajo katerega koli upravljavca, kar pa ne velja za naprave v Lihtenštajnu ter operaterje zrakoplovov v Lihtenštajnu in Severni Irski. Za različne vrste pregledov se poroča o odstotku pregledanih poročil o emisijah, glej oddelek 4 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije. V letu 2024 Italija ni poročala o vrstah opravljenih pregledov, vsi drugi ustrezni pristojni organi pa so preverili popolnost poročil upravljavcev naprav, večina, vključno z Italijo, pa jih je preverila tudi popolnost poročil operaterjev zrakoplovov. Izjeme so bili pristojni organi v Franciji, Grčiji, Latviji in na Norveškem, Litva pa je poročala o preverjanju emisij glede na druge vire.

Pristojni organi 12 držav so izvedli konservativne ocene v zvezi z 62 napravami (približno 0,55 % vseh naprav, kar je na enaki ravni kot leta 2023). Za nekatere naprave so bile emisije ocenjene za več let, skupaj je bilo pripravljenih 87 ocen, od katerih se jih je 33 nanašalo na leto 2024, preostale pa so bile konservativne ocene iz prejšnjih let. Konservativna ocena emisij v skladu s členom 70 uredbe o spremljanju in poročanju je bila opravljena, kadar letna poročila o emisijah niso bila predložena pravočasno, kadar je bila izdana negativna izjava o mnenju pri preverjanju zaradi omejitve obsega, bistveno napačne navedbe ali neskladnosti, ki ne zagotavlja zadostne jasnosti, da bi bilo mogoče z razumnim zagotovilom trditi, da poročilo ne vsebuje bistveno napačnih navedb. Taka ocena se opravi tudi, če se ugotovi, da poročilo o emisijah ni v skladu z uredbo o spremljanju in poročanju.

O konservativnih ocenah za letalstvo so poročale tri države (tri tudi v letu 2023), in sicer v zvezi s 17 operaterji zrakoplovov (22 v letu 2023).

Pregledi s strani pristojnih organov še naprej pomembno dopolnjujejo delo preveriteljev. Osemnajst držav članic je poročalo, da so poleg preverjanja poročil o emisijah izvajale tudi preglede na lokaciji naprav (19 v letu 2023). Pet držav[107] je poročalo o pregledih na lokaciji v zvezi z letalstvom (tri leta 2023).

V letu 2024 so bile 31 upravljavcem naprav v devetih državah naložene globe, ker niso predali zadostnega števila pravic do emisije za kritje svojih sporočenih emisij (presežne emisije). Na področju letalstva je o kaznih za presežne emisije poročalo šest držav v zvezi z 11 operaterji zrakoplovov. V zvezi z obveznostmi glede emisij za naprave je bilo sporočenih skupno 47 kršitev v 12 državah[108], kar je privedlo do 36 kazni v skupnem znesku 476,5 milijona EUR, uradnih opozoril ali uradnih opominov. Pri napravah, za katere so bile vložene zahteve za brezplačno dodelitev pravic do emisije, so bile v treh državah sporočene štiri kršitve[109], od katerih sta bili za dve naloženi globi v skupnem znesku 0,07 milijona EUR.

[107] Še dve državi (Lihtenštajn in Severna Irska) ne upravljata nobenih operaterjev zrakoplovov.

[108] Teh 12 držav so: Hrvaška (5), Češka (5), Finska (1), Francija (4), Madžarska (6), Italija (3), Latvija (1), Litva (2), Nizozemska (1), Poljska (18), Španija (1) in Švedska (1).

[109] Te tri države so Madžarska (1), Latvija (1) in Švedska (2).

Za letalstvo je bilo sporočenih 19 kršitev v šestih državah[110], od katerih so bile za 13 naložene globe v skupni višini 4,1 milijona EUR. Glavna razloga sta bila neupoštevanje rokov za poročanje o emisijah in nepredaja zahtevanih pravic.

11.6. Okvir za izvajanje za pomorski promet

Okvir zahtev za spremljanje, poročanje, preverjanje in akreditacijo, ki se uporabljajo za pomorski promet, je zasnovan po vzoru tistega, ki je vzpostavljen za druge sektorje v okviru EU ETS, z ustreznimi prilagoditvami. Uredba EU o SPP v pomorstvu je bila revidirana leta 2023, da bi se omogočila razširitev EU ETS na pomorski promet, zlasti razširitev področja uporabe sistema SPP na CH_4 in N_2O (od leta 2026) ter določitev pravil za določanje emisij ladij, ki spadajo na področje uporabe EU ETS, in njihovo združevanje na ravni ladjarskih družb. Ustrezni delegirani akti za izvajanje sistema so bili sprejeti leta 2023, nato pa je Komisija pripravila sklop smernic za pomoč deležnikom pri izpolnjevanju njihovih pravnih obveznosti[111].

11.6.1. Spremljanje emisij in poročanje o njih

Ladjarske družbe morajo od leta 2018 spremljati emisije in o njih poročati v skladu z uredbo o SPP v pomorstvu, na podlagi katere morajo za vsako ladjo, za katero so odgovorne, predložiti načrte spremljanja, poročila o emisijah in poročila o preverjanju. Od leta 2024 morajo zagotoviti tudi podatke po posamezni družbi, z dodatnimi podatki, ki se poročajo za EU ETS, in pripraviti zbirno poročilo za vse svoje ladje.

Za to je potreben le en postopek spremljanja in poročanja, čeprav se lahko podatki, o katerih je treba poročati v okviru EU ETS, do določene mere razlikujejo od tistih, o katerih je treba poročati v skladu z uredbo o SPP v pomorstvu, npr. glede področja uporabe (toplogredni plini, pokritost plovb) in različnih veljavnih odstopanj, kot so določena z direktivo o EU ETS. Poleg tega morajo družbe, ki so dejavne v okviru področja uporabe EU ETS, izpolnjevati dodatne zahteve, da zagotovijo izpolnjevanje svojih obveznosti na podlagi direktive o EU ETS (npr. da njihov načrt spremljanja odobri pristojni upravni organ, da odprejo račun pomorskega prevoznika v registru Unije itd.), v primerjavi z družbami, ki so dejavne le v okviru področja uporabe SPP v pomorstvu.

Leta 2024 je 3 313 ladjarskih družb predložilo poročilo o emisijah na ravni družb, ki zajema 13 627 ladij. Te družbe so poročale o 138,3 milijona tonah CO_2 v okviru širšega področja uporabe SPP[112], kar izhaja iz uporabe 44,7 milijona ton goriva, pri čemer so fosilna goriva za plovila[113] predstavljala 99,4 % sporočene porabe[114], 0,6 % pa jih je bilo deležnih ničelne stopnje.

[110] Teh šest držav so: Danska (2), Hrvaška (2), Italija (6), Latvija (2), Španija (6) in Švedska (1).

[111] V času priprave tega poročila so bili na voljo trije glavni dokumenti s smernicami, ki so bili dokončani v obdobju 2024/2025 in so trenutno javno dostopni: splošne smernice SPP/ETS za ladjarske družbe (smernice št. 1), splošne smernice o postopku odobritve načrtov spremljanja s strani upravnih organov (smernice št. 2) ter splošne smernice o akreditaciji in preverjanju (smernice št. 3).

[112] Ta številka zajema emisije z ladij, za katere so odgovorne ladjarske družbe, dejavne v okviru področja uporabe EU ETS, razen tistih ladij in dejavnosti, ki spadajo le na področje uporabe SPP (npr. zaradi bruto tonaže ali vrste ladje), ter ne vključuje emisij metana in dušikovega oksida. Podatki iz tega oddelka so bili pridobljeni iz sistema THETIS-MRV, kot so bili navedeni v poročilih na ravni družb, ki so jih ladjarske družbe predložile 15. oktobra 2025.

[113] Goriva, ki spadajo v razred goriv „fosilna goriva“ v skladu z razvrstitvijo iz Priloge I, del A, k Uredbi (EU) 2015/757.

[114] Tako kot v prejšnjih obdobjih poročanja v okviru sistema SPP v pomorstvu pred razširitvijo EU ETS na pomorstvo so se ladjarske družbe pri določanju emisij zanašale izključno na pristop z izračunom.

Preverjene emisije, sporočene na ravni družbe, v okviru področja uporabe SPP so bile zmanjšane, kot je evidentirano v sistemu THETIS-MRV, da so se določile emisije v okviru področja uporabe EU ETS po uporabi ustreznih pravil: ničelna stopnja za upravičena goriva (0,7 milijona ton), geografsko področje uporabe ETS omejeno na 50 % plovb zunaj EGP (48,6 milijona ton), zajemanje, uporaba in shranjevanje ogljika (56 ton) ter odstopanja za majhne otoke, za pogodbe o izvajanju javne službe in obveznosti javne službe ter za najbolj oddaljene regije (3,9 milijona ton)[115].

11.6.2. Preverjanje in akreditacija

Preveritelja, dejavnega v ETS za pomorski promet, mora tako kot v drugih sektorjih ETS v skladu z uredbo o akreditaciji in preverjanju ter standardom ISO 14065 (mednarodni standard ISO) akreditirati nacionalni akreditacijski organ. Preveritelj izvaja različne dejavnosti, zahtevane z uredbo o SPP, da preveri izvajanje načrta spremljanja in podatke v poročilih ladjarske družbe, tako na ravni ladje kot na ravni družbe.

Leta 2024 je bilo za SPP v pomorstvu dejavnih 22 akreditiranih preveriteljev. Ugotovljeno je, da je raven skladnosti preveriteljev s pravili o akreditaciji in poročanju za pomorski promet visoka. Za leto 2024 ni bil sporočen noben začasni odvzem ali preklic akreditacije preveritelja.

11.6.3. Upravni organi

Za nemoteno in učinkovito delovanje EU ETS je vsaka ladjarska družba dodeljena enemu upravnemu organu v eni državi članici. To je država članica, ki ji ladjarska družba predloži v odobritev načrt spremljanja, preverjeno letno poročilo o emisijah in poročilo o emisijah družbe ter ki upravlja ladjarsko družbo v zvezi z njenim računom v registru. Vsaka ladjarska družba je dodeljena svoji državi članici upravljavki, pri čemer se uporabijo pravila iz direktive o EU ETS[116].

11.6.4. Skladnost z EU ETS za pomorski promet

Leto 2025 je bilo prvo leto, ko so bile pravice za emisije iz pomorskega prometa predane v EU ETS na podlagi dejavnosti, o katerih se je poročalo za leto 2024. Ladjarske družbe so do zakonskega roka predale pravice za več kot 99 % zahtev za predajo[117].

11.6.5. Izvajanje sistema ETS2

Uredba o spremljanju in poročanju ter uredba o akreditaciji in preverjanju vključujeta tudi zahteve za spremljanje, poročanje, preverjanje in akreditacijo za izvajanje ETS2. Za lažje izvajanje novega sistema je Komisija pripravila smernice in predloge za pristojne nacionalne organe, regulirane subjekte in preveritelje[118]:

- splošne smernice za uredbo o spremljanju in poročanju za regulirane subjekte ETS2,
- predloga načrta za spremljanje za regulirane subjekte,

[115] Nadaljnjih 0,5 milijona ton je bilo odštetih po prostovoljni uporabi odbitka za ladje, kategorizirane za plovbo v ledu.

[116] Člen 3gf direktive o EU ETS.

[117] Količina sporočenih zapadlih pravic se določi na podlagi podatkov, ki so jih družbe sporočile v registru Unije na dan 1. oktobra 2025.

[118] ETS2: stavbe, cestni promet in dodatni sektorji, GD za podnebno politiko.

- predloga letnega poročila o emisijah za regulirane subjekte,
- smernice za akreditacijo in preverjanje za ETS2,
- predloga poročila o preverjanju ETS2.

12. EU ETS v okviru podnebnega in energetskega upravljanja EU

EU ETS deluje v širšem okviru podnebnega in energetskega upravljanja EU, vključno z direktivo o energijski učinkovitosti (Direktiva (EU) 2023/1791)[119], ki je bila prenovljena v okviru svežnja reform „Pripravljeni na 55“. Njen cilj je doseči prihranke energije z določitvijo ciljev in obveznosti za države članice in podjetja. Signal cene ogljika v okviru EU ETS se upošteva pri izbiri ukrepov politike in dejavnosti, ki se izvajajo v ta namen. Komisija mora v skladu s členom 35(1) direktive o energijski učinkovitosti v letnem poročilu o delovanju evropskega trga ogljika (tem poročilu) upoštevati izvajanje navedene direktive.

Revidirana direktiva o energijski učinkovitosti uvaja nova pravila za zmanjšanje porabe končne energije na ravni EU za 11,7 % do leta 2030 v primerjavi z napovedmi iz referenčnega scenarija EU iz leta 2020. K doseganju tega cilja morajo prispevati vse države članice. V ta namen so v posodobljenih celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih (NEPN) v skladu z uredbo o upravljanju določile okvirne nacionalne prispevke in potek. Države članice so morale predložiti svoje končne posodobljene NEPN do 30. junija 2024.

Komisija je maja 2025 objavila oceno NEPN na ravni celotne EU, potem ko so bili ti načrti posodobljeni, da bi se upoštevali cilji za leto 2030[120]. Oceni je bil priložen delovni dokument služb Komisije, v kateri je bila posamična ocena prvih 23 predloženih načrtov[121]. Komisija je nato oktobra 2025 objavila oceno končnih NEPN Estonije in Slovaške[122]. Belgija je svoj končni NEPN predložila oktobra 2025. Poljska je edina država članica, ki končnega posodobljenega NEPN še ni predložila. Ugotovitve analize posodobljenih NEPN so obravnavane tudi v poročilu o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2025[123].

Signal cene ogljika, ki ga zagotavlja EU ETS, prispeva k ocenjevanju naložb in ukrepov, povezanih z energijsko učinkovitostjo, v vključenih sektorjih. Države članice za financiranje izboljšanja energijske učinkovitosti uporabljajo tudi prihodke z dražb v okviru EU ETS (glej poglavje 8). Petnajst držav članic je sporočilo, da so od prihodkov iz EU ETS v letu 2024 za financiranje 63 projektov, povezanih z energijsko učinkovitostjo, porabile 3,3 milijarde EUR. Ti projekti so vključevali naložbe v toplotno posodobitev javnih in zasebnih stavb, svetovanje o energijski učinkovitosti, učinkovito javno razsvetljavo, učinkovite sisteme ogrevanja in hlajenja, vključno z daljinskim ogrevanjem, ter raziskave in razvoj, vse s ciljem zmanjšanja porabe energije.

---

[119] Direktiva (EU) 2023/1791 z dne 13. septembra 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (prenovitev) (UL L 231, 20.9.2023).

[120] COM(2025) 274 final – Ocena končnih posodobljenih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni celotne EU – Uresničevanje energetskih in podnebnih ciljev Unije za leto 2030, 27. maj 2025. Glej spremni delovni dokument služb Komisije.

[121] Glej opombo 121.

[122] Ocena Komisije glede končnih posodobljenih NEPN Estonije in Slovaške (SWD/2025/282).

[123] https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/progress-climate-action/eu-climate-action-progress-report-2025_en.

13. Povezava med EU ETS in švicarskim ETS

EU ETS in švicarski ETS sta od leta 2020 povezana na podlagi mednarodnega sporazuma med EU in Švicarsko konfederacijo. To pomeni, da se lahko pravice, izdane v okviru enega sistema, predajo v zvezi z emisijami, nastalimi v katerem koli od teh sistemov. Z dostopom do večjega trga lahko upravljavci povečajo stroškovno učinkovitost in imajo več možnosti za zmanjšanje emisij. Sporazum o povezavi[124] določa pogoje in zahteve, v skladu s katerimi sta oba sistema povezana. Vzpostavlja tudi mehanizem, ki zagotavlja, da so izpolnjeni pogoji za povezavo iz člena 25 direktive o EU ETS.

Za EU je bila ključna zahteva, da se v sporazum o povezavi vključi letalstvo. Na podlagi člena 6 navedenega sporazuma Švica uporablja enak pristop k pravilom o geografski pokritosti, zgornji meji in dodeljevanju pravic kot EU ETS. V skladu s členom 7 sporazuma o povezavi se to nadaljuje na podlagi revidirane direktive o ETS.

Švicarski ETS vključuje švicarske notranje lete in odhodne lete do letališč EGP, medtem ko leti v Švico iz EGP spadajo v EU ETS. S to ureditvijo se ohranja okoljska celovitost obeh sistemov. Tako EU ETS kot tudi švicarski ETS zajemata zadevne odhodne lete v Združeno kraljestvo ter lete v najbolj oddaljene regije EU in iz njih.

V preglednicah 16 in 17 v oddelku 5 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije so predstavljeni ključni podatki za oba sistema za leto 2024 – količine pravic, prodanih na dražbah, količine brezplačno dodeljenih pravic ter preverjene emisije v zvezi z napravami in operaterji zrakoplovov. Njihova primerjava kaže, da pri združljivosti sistemov ne gre za vprašanje velikosti, temveč kvalitativnih zahtev, enakih konkurenčnih pogojev in ukrepov za zaščito celovitosti trga.

V skladu s sporazumom o povezavi je bila vzpostavljena neposredna povezava med registroma obeh sistemov, da se omogočijo prenosi pravic med sistemoma. Od leta 2024 se je število prenosov med sistemoma, tj. dnevno izvrševanje transakcij, znatno povečalo, in sicer s 156 v letu 2023 na skoraj 800 v letu 2024, kar udeležencem na trgu iz Švice in EU omogoča, da delujejo, kot da bi bili na enem trgu, s čimer se izboljšuje likvidnost na povezanem trgu. Prenosi med sistemoma (registroma) se izvajajo vsak dan, od ponedeljka do petka, razen na določene datume, vezane na praznike.

V preglednicah 8 in 9 je prikazan učinek povezave med EU ETS in švicarskim ETS v letu 2024. Preglednici kažeta, v kolikšni meri so družbe v okviru enega sistema uporabljale pravice, izdane v okviru drugega sistema, za zagotavljanje skladnosti.

Regulirani subjekti, vključeni v EU ETS (naprave in operaterji zrakoplovov), so za zagotavljanje skladnosti v letu 2024 uporabili skupno 1 578 101 pravico, izdano v okviru švicarskega ETS. To je skoraj 440 000 pravic več kot leta 2023 in skoraj 605 000 pravic več kot leta 2022, kar kaže na večjo uporabo prožnosti, ki jo zagotavlja povezava med EU ETS in švicarskim ETS ter vse večjo ozaveščenost in sprejemanje povezave.

Naprave v EU ETS so porabile bistveno več pravic za letalstvo, izdanih v okviru švicarskega ETS, kot v prejšnjem letu (približno 355 000 v letu 2024 v primerjavi s 100 000 v letu 2023). Povečale so tudi

[124] Sporazum med Evropsko unijo in Švicarsko konfederacijo o povezavi njunih sistemov trgovanja z emisijami toplogrednih plinov (UL L 322, 7.12.2017).

uporabo splošnih pravic, izdanih v okviru švicarskega ETS (približno 700 000 v letu 2024 v primerjavi s 425 000 v letu 2023).

Število splošnih pravic v okviru švicarskega ETS, ki so jih operaterji zrakoplovov iz EU leta 2024 uporabili za zagotavljanje skladnosti, se ni bistveno spremenilo in je znašalo približno 49 000 (v primerjavi s 50 000 v letu 2023). Število pravic za letalstvo v okviru švicarskega ETS, ki so jih operaterji zrakoplovov uporabili za zagotavljanje skladnosti v EU ETS, pa se je zmanjšalo, in sicer s približno 560 000 v letu 2023 na približno 470 000 v letu 2024.

V relativnem smislu so pravice, izdane v okviru švicarskega ETS, predstavljale približno 0,14 % vseh predanih pravic v okviru EU ETS v letu 2024. Vendar so te pravice predstavljale večji, tj. 31,5-odstotni, delež vseh pravic švicarskega ETS v navedenem letu.

Letalski prevozniki so v švicarskem ETS leta 2024 znatno povečali uporabo pravic iz EU ETS (79,6 %) v primerjavi z letom 2023 (51,08 %). Nasprotno pa je bil v zvezi z napravami v letu 2024 za zagotavljanje skladnosti uporabljen manjši delež pravic EU ETS kot v letu 2023 (5,19 % v primerjavi z 11,6 %). V nobenem letu se v zvezi z napravami v okviru švicarskega ETS za zagotavljanje skladnosti niso uporabile pravice za letalstvo v okviru EU ETS. V relativnem smislu so pravice iz EU ETS predstavljale 31,37 % vseh pravic, predanih v švicarskem ETS.

V preglednici 10 je prikazana skupna količina pravic (splošnih pravic in pravic za letalstvo), ki so bile od leta 2020 v imenu udeležencev na trgu prenesene med EU ETS in švicarskim ETS. Pregled preteklega stanja kaže, da je bilo iz EU ETS v švicarski ETS neto prenesenih 1 284 657 pravic. Pri tem pa je treba opozoriti, da lahko številke vključujejo ponovne prenose istih pravic.

Preglednica 8. Enote, uporabljene za zagotavljanje skladnosti, v registru Unije, za leto 2024. Podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 1. oktobra 2025.

Naprave	**Brezplačna dodelitev in prodaja na dražbi**	**Preverjene emisije**	**Predane enote**	**Pravice v okviru EU ETS**		**Pravice v okviru švicarskega ETS**	
				Splošno	*Letalstvo*	*Splošno*	*Letalstvo*
	1 089 612 748	1 033 244 671	1 029 808 309	1 025 571 370	3 428 201	701 150	357 341
	% vseh			99,59	0,31	0,07	0,03
Operaterji zrakoplovov	**Brezplačna dodelitev (vključno s švicarskim ETS) in prodaja na dražbi**	**Preverjene emisije (vključno s švicarskim ETS)**	**Predane enote**	**Pravice v okviru EU ETS**		**Pravice v okviru švicarskega ETS**	
				Splošno	*Letalstvo*	*Splošno*	*Letalstvo*
	24 270 111	62 247 419	61 645 450	43 299 227	17 826 613	49 077	470 533
	% vseh			70,24	28,92	0,08	0,76

Preglednica 9. Enote, uporabljene za zagotavljanje skladnosti, v švicarskem registru, za leto 2024. Operaterji zrakoplovov se nanašajo na tiste, ki jih upravlja Švica.

Naprave	**Brezplačna dodelitev in prodaja na dražbi**	**Preverjene emisije**	**Predane enote**	**Pravice v okviru EU ETS**		**Pravice v okviru švicarskega ETS**	
				Splošno	*Letalstvo*	*Splošno*	*Letalstvo*
	3 891 680	3 694 355	3 677 899	191 006	0	3 433 205	53 688
	% vseh			5,19	–	93,35	1,46
Operaterji zrakoplovov	**Brezplačno dodeljene pravice (tudi v okviru EU ETS) in pravice, prodane na dražbah**	**Preverjene emisije (vključno z EU ETS)**	**Predane enote**	**Pravice v okviru EU ETS**		**Pravice v okviru švicarskega ETS**	
				Splošno	*Letalstvo*	*Splošno*	*Letalstvo*
	1 118 087	1 990 349	1 990 349	1 301 096	283 515	3 372	402 366
	% vseh			65,3	14,24	0,17	20,22

Preglednica 10. Prenosi pravic med EU ETS in švicarskim ETS (2020–2024).

Leto	2020	2021	2022	2023	2024	**Skupaj**
Prenos iz EU ETS v švicarski ETS	475 679	1 051 360	1 714 499	2 603 612	1 591 527	**7 436 677**
Prenos iz švicarskega ETS v EU ETS	0	1 523 770	1 215 662	1 837 292	1 575 296	**6 152 020**
Stanje	**1 284 657**					

14. Povzetek

Poročilo zagotavlja izčrpen povzetek delovanja EU ETS v letu 2024 in v prvi polovici leta 2025. Iz njega je razvidno, da je sistem še naprej dobro deloval, podprt s celovitim in učinkovito izvedenim okvirom. Pojasnjene so tudi vse spremembe tega okvira, ki so že začele veljati ali bodo začele veljati kmalu, predvsem prilagoditev zgornje meje za leto 2026.

Emisije iz naprav so se še naprej zmanjševale, k čemur sta prispevala povečanje deleža obnovljivih virov in jedrske energije v mešanici virov električne energije ter zmanjšana odvisnost od fosilnih goriv. Zaradi tega razvoja so emisije ETS iz naprav zdaj za približno 50 % nižje od ravni iz leta 2005 in so na dobri poti, da do leta 2030 dosežejo cilj ETS.

Doseganje večjega zmanjšanja emisij v EU ETS v letu 2024 je olajšal trajen in močan signal cene ogljika. Po oceni ESMA je trg ogljika EU v letu 2024 ostal stabilen in je še naprej deloval v skladu s temeljnimi tržnimi načeli.

Prihodki iz ETS so prav tako ostali pomemben vir financiranja podnebnih ukrepov in energetskega prehoda, pri čemer so bila sredstva v višini 38,8 milijarde EUR, zbrana leta 2024, razdeljena predvsem nacionalnim proračunom, pa tudi skladu za inovacije in skladu za modernizacijo ter mehanizmu za okrevanje in odpornost za načrt REPowerEU. Skupni prihodki, ki so bili do zdaj zbrani v okviru EU ETS, presegajo 230 milijard EUR.

V poročilu je na splošno dokumentirano, da sistem EU ETS deluje kot ena glavnih političnih spodbud za naložbe v čisti industrijski prehod, inovacije in modernizacijo.